

PERSPECTIEFNOTA 2023

Ambities, transitie en financieel perspectief op hoofdlijnen

**NATUUR &
STIKSTOF**

**KLIMAAT &
ENERGIE**

**WONEN &
BEREIKBAAR-
HEID**

DIGITALISERING

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Hoofdstuk 1. Beleidsvoorstellen.....	6
Grote transitie	6
Programma 1. Ruimte en Water.....	11
Programma 2. Milieu en energie	12
Programma 3. Platteland en natuur	14
Programma 4. Bereikbaarheid.....	15
Programma 5. Economie	16
Programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	17
Recapitulatie beleidsvoorstellen	20
Hoofdstuk 2. Autonome ontwikkelingen.....	21
2.1 Provinciefonds	21
2.2 Motorrijtuigenbelasting	22
2.3 Rentelasten en -baten, dividenden.....	22
2.4 Indexering lonen en prijzen, CAO en opleiding	23
2.5 Rekeningresultaat 2021	24
2.6 Overige ontwikkelingen	24
Recapitulatie autonome ontwikkelingen	25
Hoofdstuk 3. Financieel perspectief 2022-2026	26
3.1 Actualisatie financieel perspectief 2022-2026	26
3.2 Risico's/onzekerheden	28
Bijlagen.....	30
Bijlage 1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2022-2026	31
Bijlage 2. Overzicht door PS vastgestelde begrotingswijzigingen bij separate Statenvoordrachten en door GS in mandaat genomen besluiten.....	32

Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2023 waarin we op hoofdlijnen schetsen welke ambities we hebben voor de komende vier jaar. Ook wordt op hoofdlijnen beschreven hoe dit financieel kan worden uitgewerkt. Met het vaststellen van deze perspectiefnota stelt u als Staten de kaders vast voor de Begroting 2023.

De provincie werkt ook de komende jaren verder aan de kansen en ambities uit het coalitieakkoord, waarbij de prioriteit van dit College blijft liggen bij de toekomst van onze provincie. Daarbij leggen we de verbinding met de Strategische ToekomstAgenda waaraan in regioverband momenteel wordt gewerkt. Deze agenda heeft als doel om vanuit een duidelijk Verhaal van Groningen in regioverband samen te werken aan grote opgaven om zo koppelkansen te benutten. In deze agenda staan drie grote transitie-opgaven centraal (Energie, Gezondheid en Landelijk Gebied), waarbij onderwijs en digitalisering aanjagers zijn om deze transities mogelijk te maken en wonen en bereikbaarheid essentiële randvoorwaarden zijn.

Op basis van dit 'Verhaal van Groningen' zien wij de komende 10-20 jaar veel (werk) op ons afkomen op het gebied van Wonen & Bereikbaarheid, Natuur & Stikstof en Klimaat & Energie. We zien dat de drie transities op deze onderwerpen een grote impact hebben op de ruimte in onze provincie. Tevens hebben deze transities hun weerslag op de capaciteit die nodig is voor de digitaliseringsslag die wij als provincie moeten maken. Digitalisering is randvoorwaardelijk en versnelt de transities naar een beter leven en Brede Welvaart voor Groningers én een betere wereld. Zo draagt Groningen bij aan lokale, nationale en internationale opgaven: Wereldwijde vraagstukken, Groningse antwoorden.

Wat

Groningen heeft de mensen, de kennis, het DNA en de coalities om de grote transities in goede banen te leiden. Door voort te bouwen op onze geschiedenis en slim gebruik te maken van de Groningse ruimte, pioniersgeest en karakter, is de toekomst hier al begonnen en kunnen we een koploperrol vervullen in de aanpak van nationale en regionale opgaven.

De transities sluiten bovendien goed aan op eerdere afspraken tussen Rijk en regio en de onderwerpen waaraan we in Groningen samen willen werken met inwoners, overheden, ondernemers en kennisinstellingen.

Naar de toekomst zal de uitdaging zijn hoe de noodzakelijke samenhang tussen de diverse inhoudelijke sporen te borgen, (integrale) keuzes democratisch te legitimeren, in de uitvoering tot een meer integrale programmering te komen en het strategische gesprek daarover met de overheidspartners op gebiedsniveau te voeren.

(Met) wie

Een transitie is een proces van fundamentele en onomkeerbare veranderingen in cultuur, structuur en werkwijze op systeemniveau, dus geen kwestie van losse of tijdelijke maatregelen. De transities hangen bovendien onderling samen, in de zin dat elke transitie afhankelijk is van het welslagen van andere transities. De aanpak van de transities betekent dan ook dat Nederland aan de vooravond staat van een grote verbouwing van de fysieke leefomgeving. Die wordt alleen succesvol – dus met behoud of verbetering van de ruimtelijke kwaliteit – als alle partijen hun eigen verantwoordelijkheid nemen én samenwerken. Dit vereist niet alleen een goede (betere) samenwerking tussen de verschillende overheden (Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen), maar ook tussen overheid en maatschappelijk organisaties, bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners.

De stapeling van de transities levert ruimtelijke uitdagingen en vraagstukken op. De schaarste aan ruimte maakt dat het Rijk via de provincies de regie in het ruimtelijk domein wil hernemen. Om zeker te zijn of alle doelen en opgaven daadwerkelijk ruimtelijk passen, wordt aan de twaalf provincies gevraagd om vanaf 1 oktober 2022 de nationale opgaven en doelen ruimtelijk te vertalen en te combineren met decentrale opgaven. Met deze ruimtelijke puzzel ontstaat 1 juli 2023 inzicht of de uitvoering van de programma's ruimtelijk mogelijk is in de betreffende provincie of dat aanvullende nationale keuzes noodzakelijk zijn.

Hoe

De grote, urgente opgaven krijgen vorm en uitvoering via de verschillende nationale programma's. In de kabinetsbrief van 17 mei 2022 wordt aangegeven met welke nationale programma's het kabinet de grote opgaven in het fysieke domein wil aanpakken, welke structurerende keuzes hierin worden gemaakt en hoe gezorgd wordt dat de doelen uit die nationale programma's - in combinatie met de decentrale opgaven - ruimtelijk passen.

Het Rijk gaat de komende jaren vol aan de slag in gebieden waar nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is. Drie (van de totaal vijftien) van deze zogeheten NOVEX-gebieden liggen (deels) in de provincie Groningen (het gebied tussen de stad Groningen, Hoogezand-Sappemeer, Delfzijl en de Eemshaven), verstedelijkingsgebied Groningen-Assen en de Lelylijn.

Voor de provincie Groningen ligt er de uitdaging om de nationale opgaven op goede wijze te verbinden aan de Groningse transitithema's uit het Verhaal van Groningen op de gebieden Energie, Gezondheid en Landelijk Gebied, waarbij wij specifiek de focus leggen op Wonen & Bereikbaarheid, Natuur & Stikstof en Klimaat & Energie.

Teneinde op adequate wijze uitvoering te kunnen geven aan deze puzzel, om de ruimtelijke uitdaging die de stapeling van de grote transitie met zich meebrengt en de verbinding daaraan van de Groningse thema's en ambities goed te coördineren, regie te houden en een proactieve houding ten opzichte van het Rijk te kunnen innemen, is zowel kwantitatief als inhoudelijk versterking noodzakelijk van de provinciale personeelsbezetting. Bij het goed vorm en uitvoering kunnen geven aan de grote transitie is het tevens van belang om verdere stappen te zetten in het optimaliseren van de digitalisering. Digitalisering speelt immers bij de grote opgaven een sleutelrol, zoals ook opgenomen is in onze eigen ToekomstAgenda Groningen.

Wij doen hiervoor drie voorstellen. Ten eerste om de komende jaren een Regieteam Ruimte te vormen dat een goed netwerk heeft, zowel in de provincie als met het Rijk, de overige provincies, waterschappen en onderzoeksinstellingen; dat beschikt over planologische deskundigheid, onderhandelingsvaardigheden en -ervaring, goed strategisch inzicht en politiek-bestuurlijke sensitiviteit. Ten tweede stellen wij voor om een aantal medewerkers te gaan werven om goed uit de startblokken te kunnen komen. Dit doen wij vooruitlopend op de vraag óf het Rijk middelen ter beschikking zal stellen en zo ja, hoeveel. Wij verwachten dat het Rijk voldoende middelen beschikbaar stelt. Bij de Begroting 2023 zal hierover duidelijkheid zijn en zullen we dit nader uitwerken. Ook gaan wij dan in op hoe de uitvoering opgepakt kan gaan worden en wat daarvoor nodig is. Ten derde stellen we voor om structureel middelen beschikbaar te stellen voor de digitaliseringsstrategie.

Cofinancieringsfonds

Behalve voldoende en gekwalificeerd personeel, zijn ook adequate en flexibel inzetbare middelen benodigd. Grote nationale en maatschappelijke opgaven die hun uitwerking vinden in een goed samenspel tussen alle quadrupel helix partners (inwoners, overheden, ondernemers en kennisinstellingen) kunnen nooit gefinancierd worden vanuit één bron. Zowel Rijks- als Europese programma's verwachten daarom steeds vaker dat er vanuit de regio's kapitaal beschikbaar wordt gesteld. Cofinanciering door de provincie is noodzakelijk om gebruik te kunnen maken van Europese en Nationale fondsen.

De flexibiliteit van een cofinancieringsfonds is noodzakelijk om de provinciale middelen efficiënt en effectief in te zetten door ze per project te kunnen koppelen aan andere financieringsbronnen en daarmee in te spelen op de nieuwe ontwikkelingen en kansen voor het aantrekken van de financiering van derden (Rijk, Europa, kennisinstellingen, het bedrijfsleven) en zo niet alleen een financieel, maar ook een inhoudelijk multipliereffect te creëren. De bundeling van middelen van verschillende partijen leidt immers tot robuustere projecten met een grotere impact.

In de Begroting 2022 hebben wij vanuit het stamkapitaal € 10 miljoen beschikbaar gesteld om te voorzien in een cofinancieringsfonds en daarbij aangegeven dat het onze inzet is het fonds te laten groeien. De opgaven zoals bovenstaand geschetst, maken deze wens urgent. Dit jaar zullen wij het Cofinancieringsfonds laten groeien tot € 15 miljoen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 lichten wij de voorstellen toe die wij willen dekken uit de Algemene middelen. Wij volgen hierbij de programma-indeling uit de begroting, met uitzondering van de grote transities die we in een afzonderlijke paragraaf opnemen. Programma's waarin wij geen beleidsvoorstellen doen, komen niet aan de orde.

In hoofdstuk 2 gaan wij in op autonome ontwikkelingen die wij voorzien voor de periode 2022-2026 en die beslag leggen op de Algemene middelen.

Hoofdstuk 3 geeft een actualisatie weer van het financieel perspectief 2022-2026. Het financieel perspectief schetsen wij in bijna ieder P&C-document en is het kader waarbinnen wij opereren. In dit hoofdstuk komen de financiële effecten van hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 samen.

In bijlage 1 zijn de uitgangspunten voor de meerjarenramingen 2022-2026 opgenomen. Bijlage 2 geeft een overzicht van door uw Staten vastgestelde wijzigingen van de Begroting 2022 bij separate Statenvoordrachten en een overzicht van door ons in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2022.

Hoofdstuk 1. Beleidsvoorstellen

In dit hoofdstuk lichten wij de beleidsvoorstellen toe, die wij ten laste van de Algemene middelen willen brengen. De indeling van dit hoofdstuk volgt - zoals gebruikelijk - de programma-indeling van de begroting. Programma's waarin wij geen beleidsvoorstellen doen, komen niet aan de orde. Een aantal beleidsvoorstellen zijn programma-overstijgend en zijn om die reden in een afzonderlijke paragraaf opgenomen aan het begin van dit hoofdstuk. Deze voorstellen hebben betrekking op de grote transities waar de provincie Groningen voor aan de lat staat tot aan 2030. Over de uitwerking van de programma-overstijgende voorstellen in de Begroting 2023 zijn we ons nog aan het beraden.

Grote transities

In de inleiding van deze perspectiefnota hebben wij aangegeven dat provincies een grote rol willen spelen en verantwoordelijkheid willen nemen in de drie grote transities Wonen & Bereikbaarheid, Natuur & Stikstof en Klimaat & Energie. Met deze perspectiefnota doen wij een eerste aanzet om met aanvullende formatie goed uit de startblokken te kunnen komen. In totaliteit gaat het om een omvangrijke investering die later terugverdiend moet worden.

De drie transities hebben ook hun weerslag op de capaciteit die nodig is voor de digitaliseringsslag die we als provincie moeten maken. In feite gaat het hier om de vierde transitie. Deze speelt hierin een sleutelrol, zoals ook opgenomen in onze eigen Toekomstagenda Groningen.

Om de transities goed te laten landen in de bestaande organisatie moeten we de formatie uitbreiden. Maar we hebben nog geen zekerheid of en in welke mate het Rijk ons hiervoor ook extra (structurele) middelen ter beschikking zal stellen. Dit risico moeten we tot een minimum beperken.

In de volgende zes paragrafen gaan wij nader in op bovengenoemde aspecten.

1. Wonen en bereikbaarheid

In de nationale Woon- en Bouwagenda zet het Rijk nadrukkelijk in op het versnellen van de woningbouw en geeft daarin de provincies een belangrijke rol. Voor 1 oktober 2022 dient de provincie zogenaamde prestatieafspraken t.a.v. haar provinciale bijdrage aan het realiseren van in totaal 900.000 woningen in 2030 in. Dit provinciale bod is gebaseerd op input van de gemeenten en woningcorporaties. De grootste woningbouwopgave in onze provincie zal in de regio Groningen-Assen gerealiseerd worden, maar ook de regio's Oost-Groningen en Eemsdelta kennen een woningbouwopgave. Voor 1 januari 2023 sluit de provincie samen met het Rijk woondeals met haar regio's t.b.v. het realiseren van het provinciale bod. Daarna is een belangrijke rol voor de provincie weggelegd in het ondersteunen en monitoren van de realisatie, verdiepend onderzoek t.b.v. vraagstukken die spelen, en jaarlijkse update van de afspraken. Via de aangekondigde wet, Regie op de Volkshuisvesting gaan de provinciale taken op het gebied van woningbouw uitgebreid worden. De provincies krijgen ook een nadrukkelijker rol in het bouwen voor aandachtsgroepen, het toezien op het maken van woonzorgvisies door gemeenten en klimaatadaptatief bouwen. De woningbouwlocaties dienen daarnaast betrokken te worden in de zogenaamde gebiedspuzzels (zie Regie op de Ruimte punt 4) die de provincie gaat maken voor de zomer van 2023.

Voor wonen en bereikbaarheid is goed openbaar vervoer essentieel. Met de Lelylijn wordt een snelle, comfortabele en hoogwaardige treinverbinding met de Randstad gerealiseerd. Het doel is om in 2022 samen met het Rijk een projectorganisatie Lelylijn op te zetten. De projectorganisatie moet gaan toewerken naar een startbeslissing door:

- Meer zicht te krijgen op de benodigde middelen en de daadwerkelijke kosten.
- Een nauwkeurige planning op te stellen voor de komende jaren met mijlpalen/tussenstappen voor de realisatie van het project.
- Een eerste globale tracéverkenning te doen.
- Woningbouwopgave/gebiedsontwikkeling rondom de OV-knooppunten inzichtelijk te maken.
- Het vinden van middelen voor de volledige dekking voor de startbeslissing.
- Te lobbyen richting EU voor de benodigde cofinanciering vanuit de EU.

De projectorganisatie plus alle onderzoeken en werkzaamheden die verricht moeten worden om tot een project te komen met volledige dekking waarvoor een startbeslissing genomen kan worden, kost ook een grote inspanning vanuit de regio. Zeker wanneer wij er zeker van willen zijn dat onze belangen binnen de projectorganisatie ook goed geborgd zijn en blijven.

Voor onze inspanning verwachten wij voor 2022 en 2023 - naast de middelen die het Rijk voor de komende jaren reeds beschikbaar heeft - in ieder geval € 1,5 miljoen aan extra middelen nodig te hebben. Deze € 1,5 miljoen voor deze twee jaren is bedoeld voor onderzoek (€ 0,25 miljoen in 2022 en € 0,5 miljoen in 2023) en personele inzet ((€ 0,25 miljoen in 2022 en € 0,5 miljoen in 2023). De extra personele inzet (5 fte) is nodig om bij te kunnen dragen aan de gezamenlijke projectorganisatie van het rijk en de regio, zodat we samen met het rijk een spoedige start kunnen maken dat moet resulteren in een startbeslissing voor de Lelylijn. De personele inzet geschiedt vanuit verschillende beleidsvelden, zoals wonen, mobiliteit, economie, ruimte en leefbaarheid. Uitgangspunt van onze bijdrage is dat onze andere regionale partners een vergelijkbare inzet vanuit de regio zullen doen.

In het regeerakkoord wordt tevens gesproken over medefinanciering vanuit de regio en Europese fondsen. Hoeveel deze medefinanciering uit de regio moet en kan bedragen zal in deze kabinetsperiode moeten worden uitgezocht. Onze bijdrage van € 1,5 miljoen voor de jaren 2022 en 2023 is daarvan ons inziens een eerste bijdrage.

2. Natuur & Stikstof

Door een te grote stikstofbelasting op de natura 2000 gebieden is de Nb-wetvergunningverlening voor stikstof teruggedraaid en is Nederland op slot gegaan. Daarnaast is de nutriëntenbelasting van het (grond)water te hoog waardoor de KRW-doelen niet gehaald kunnen worden en is er sprake van een grote CO₂-uitstoot in de veenweidegebieden (klimaat). Het Kabinet Rutte IV heeft het Nationaal Programma Landelijk Gebied opgestart naar aanleiding van de problemen die (zijn) ontstaan en heeft daar een landelijk budget van € 25 miljard voor de komende 13 jaar aan toegevoegd.

Wij hebben - samen met onze provinciale netwerkpartners - sinds drie jaar een beleid ingezet waarbij stimulering van de landbouwtransitie, een urgente stikstofaanpak en het bevorderen van de biodiversiteit centraal staan in het landelijk gebied. Onze partners hebben ons in een manifest opgeroepen om nog meer de regie te pakken en voortvarend aan de slag te gaan. Nu het Rijk een stevig budget heeft vrijgemaakt voor de transitie in het landelijk gebied, kunnen wij onze ambities ook waarmaken.

Het Rijk zal de provincies vragen om de regie te nemen in deze transitie via een gebiedsgerichte aanpak. Wij vermoeden dat de opgave voor Groningen tussen de € 0,5 - € 1,5 miljard zal liggen voor de periode tot 2035. Het zal hier onder andere gaan om het uitkopen van landbouwbedrijven. Omdat Groningen vrijwel geen stikstofgevoelige N2000-gebieden kent, is het nog onvoldoende duidelijk welke omvang het project daadwerkelijk krijgt. We zijn een project Transitie Landelijk Gebied/Stikstof gestart om de opgave van het Rijk te verkennen en fasegewijs ter hand te nemen. Wij hebben drie fases onderscheiden:

- Fase I: Definieren-Vorbereiden; 'grip krijgen' (maart - mei 2022).
- Fase II: Ontwerpen (juni 2022 - april 2023); Opstellen gebiedsplan voor provincie Groningen, kwartiermaken organisatie en een aanvang maken met quick-winmaatregelen.
- Fase III: Uitvoeren (mei 2023 - 2035); met Prolander en partners gebiedsgerichte projecten starten en uitvoeren.

De Minister van LNV heeft erkend dat de provincies niet eigenstandig in staat zijn om een opgave van € 25 miljard te bemensen. Voor de inzet van extra personeel en proceskosten (gebiedsprocessen en planvoorbereiding) zal het Rijk circa 12% van de middelen beschikbaar stellen.

Voor fase II (planvoorbereiding) is personele inzet nodig vanuit nagenoeg alle provinciale beleidsterreinen. Daarbij maken wij zo goed mogelijk gebruik van de medewerkers die al met dit werk annex zijn. De opgaaf is echter zo groot dat het verstandig is - vooruitlopend op de middelen die gaan komen van het rijk - voor de uitvoering 6,0 fte extra personeel aan te trekken.

Daarnaast voorzien wij dat ongeveer € 150.000 aan procesgeld nodig is voor de jaren 2022 en 2023 voor de planvoorbereiding (fase I en II). In totaal betreft het voorstel voor aanvullende middelen voor zover wij nu kunnen overzien voor het jaar 2022 € 0,5 miljoen en 2023 € 0,75 miljoen. Wij verwachten dat fase III een hogere inzet van mensen en middelen zal vragen, afhankelijk van de keuzes die het Rijk hierin met ons gaat maken.

Wij zullen ernaar streven dat de nu met deze perspectiefnota gevraagde middelen met terugwerkende kracht bij het Rijk kunnen worden opgevoerd. Tevens zullen we met het oog op krapte op de arbeidsmarkt nagaan of de aan te trekken medewerkers langduriger ingezet kunnen worden. Wij gaan er namelijk vanuit dat in de fase na 2023 het Rijk zal voorzien in de bekostiging van de circa 50 fte extra benodigde inzet bij provincie, Prolander, waterschappen, collectieven en ingenieursbureaus.

3. Klimaat & Energie

De uitvoering van het nationaal Klimaatakkoord (2019) begint op stoom te komen. In dit akkoord is een duidelijke rol voor de provincies gedefinieerd, waaraan wij ons hebben gecommitteerd. Dit gaat gepaard met langjarige verplichtingen, voorbij de huidige collegeperiode. Deze zijn nu geborgd tot en met 2023. Ondanks dat dit een zorgpunt is voor de langere termijn, worden hiervoor bij deze perspectiefnota geen voorstellen gedaan. Om hiervoor op de langere termijn wel capaciteit beschikbaar te hebben, worden hierover gesprekken gevoerd tussen de provincies en het Rijk. Afhankelijk van het resultaat van deze gesprekken dient een nieuw college dan te besluiten over het vervolg.

Via de ambitie windenergie op zee kan onze provincie een significante en zichtbare bijdrage waarmaken in het realiseren van het nationaal Klimaatakkoord. Dit door de realisatie van 4,7 GW wind boven de Wadden rond 2030 en het verkennen van routes voor de aanlanding van meer wind op zee in de periode daarna.

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de nationale klimaatdoelstelling en tegelijkertijd onze eigen windambities op zee te bedienen is een robuuste uitvoeringsorganisatie van essentieel belang. De organisatorische capaciteit is vooralsnog ontoereikend om onze ambities op het gebied van windenergie op zee werkelijk gestand te kunnen doen. De uitdaging is erin gelegen de uitvoeringscapaciteit dermate op sterkte te brengen dat het realiseren van deze ambities een reële aangelegenheid wordt met een gedegen en professionele planmatige aanpak. Voor het op sterkte brengen van de uitvoeringscapaciteit is circa 4 fte (verdeeld over verschillende disciplines) benodigd. De totale lasten (bestaande uit personeelslasten en procesmiddelen) zijn circa € 0,4 miljoen voor 2022 en € 0,5 miljoen voor 2023.

4. Regie op ruimte

Over de ruimtelijke uitdaging voor de provincie is genoeg geschreven. Daarbij komt de intentie van het Rijk om meer regie te voeren via de provincies. Het lijkt noodzakelijk op zaken die gemeentegrens overschrijdend zijn meer de regie pakken, uiteraard wel in overleg met gemeenten. Het IPO maakt duidelijk de regierol in de ruimte te ambiëren en op zich is de keuze voor het middenbestuur in deze rol logisch. Maar we zijn er niet zomaar op ingericht, al zetten we goede stappen.

- Inhoudelijk is het een nieuw vraagstuk: nooit eerder zijn we in een situatie geweest waar onze ruimtelijke ambities simpelweg niet passen in de beschikbare ruimte. De laatste jaren heeft de overheid hier nauwelijks een rol in gepakt: we zijn ingericht op faciliteren en toetsen, niet op plannen en afwegen.
- Ons instrumentarium is te statisch: we maken een omgevingsvisie met een geldigheid van een aantal jaren, met daarin een ruimtelijk afwegingskader. De ruimtelijke ontwikkelingen zijn te dynamisch om te passen binnen onze statische kaders, die dan ook vaak minder handvatten aanreiken voor beleidskeuzes dan we veronderstellen. Bovendien onderschatten we de maatschappelijke dynamiek en overschatten we de mate waarin we als overheid nog echt proactief sturend zijn.
- We hebben te weinig menskracht. Wat we over de volle breedte missen is kwaliteit in creatieve werkvormen en schrijverskwaliteit (kunnen schrijven én de inhoud begrijpen).
- De verhoudingen zijn veranderd en de Omgevingswet speelt een rol: minister De Jonge geeft aan dat de Omgevingswet veel mogelijkheden biedt, maar dat hij bereid is tot aanpassingen waar de wet in de weg gaat zitten. We hebben uiteraard nog geen praktijkervaring en het is spannend om erachter te komen hoe veel ruimte de wet (en de gemeenten) ons bieden.

Wij stellen voor de komende jaren een Regieteam Ruimte te vormen dat een goed netwerk heeft, zowel in de provincie als met het Rijk, de overige provincies, waterschappen en onderzoeksinstellingen; dat beschikt over planologische deskundigheid, onderhandelingsvaardigheden en -ervaring, goed strategisch inzicht en politiek-bestuurlijke sensitiviteit.

Gelet op de bovenstaande uitdagingen heeft binnen de provinciale organisatie een drietal teams belang bij een sterke bezetting van de ruimtelijke regie. Binnen deze teams zullen binnen drie à vier

jaar naar verwachting zeven of acht medewerkers met pensioen gaan. Wij stellen voor extra middelen beschikbaar te stellen om de bij deze functies behorende formatieplaatsen tot aan het vertrek van de betreffende medewerker "dubbel" te bezetten zodat de kennis goed overgedragen kan worden. Bij vertrek wordt de nu zittende medewerker niet vervangen, zodat de dubbele bezetting weer wordt teruggebracht tot een enkele bezetting. We kunnen er dan van uitgaan dat deze constructie gemiddeld drie jaar tot een overbezetting gaat leiden, wat betekent dat we een extra dekking nodig hebben van € 0,5 miljoen voor 2022 en € 0,9 miljoen voor 2023.

5. Digitaliseringsstrategie

Met het vaststellen van de Groningse Digitaliseringsstrategie door uw Staten eind 2021, heeft de provincie haar digitale ambitie uitgesproken. Aan de hand van drie programmalijnen is een start gemaakt met de eerste gedefinieerde fase 0, genaamd "repareren". Tijdens deze fase 0 zijn inmiddels de eerste projecten gestart uit programmalijn 1 in het kader van wet- en regelgeving en een aantal projecten uit programmalijn 2 om het digitale fundament van de toekomst vorm te geven. Voor de uitvoering van de digitaliseringsstrategie zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld. Met deze middelen kan slechts een gedeeltelijke inhaalslag worden gemaakt. In de afgelopen periode zijn we als provincie daarnaast geconfronteerd met actuele impactvolle ontwikkelingen waaronder de oorlog in Oekraïne, hierdoor zien we over de hele linie een sterke toename van risico's op het gebied van digitale veiligheid.

Om gehele fase 0 van de digitaliseringstrategie te realiseren én de actuele impactvolle ontwikkelingen te kunnen borgen is het noodzakelijk dat de tijdelijke middelen structureel worden gemaakt.

In een sterk veranderende omgeving waarin een steeds hogere mate van afhankelijkheid ontstaat van digitale dienstverlening & interactie nemen de risico's op het gebied van informatiebeveiliging en bedrijfscontinuïteit in een steeds hoger tempo toe. Transparantie en open data hebben direct gevolgen voor de veiligheid. Het inzicht geven in ons handelen en het transparant maken van besluitvormingsprocessen stelt hogere eisen op het gebied van digitale veiligheid. Deze digitalisering zorgt echter ook voor een toename van bedreigingen van de digitale veiligheid. Jaarlijks neemt cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit met ruim 25% toe. Als organisatie moeten we dan ook blijvend investeren in een veilige verdere digitalisering van de informatiehuishouding en invulling geven aan het uitvoeren van onze missie om een gedreven, betrouwbare en vernieuwende organisatie te zijn, maar ook te blijven.

Binnen de organisatie kan hier tot nu toe adequaat op gehandeld worden, maar over de hele linie legt dit additioneel beslag op mensen en middelen en zorgt hiermee voor extra werkdruk binnen de ICT-organisatie. Procedures en werkinstructies zijn (en worden continue) aangescherpt en het beheersen van security & cyber risico's vormt hierdoor meer en meer een integraal onderdeel van de dagelijkse operatie binnen de provincie Groningen. Het niet adequaat acteren kan leiden tot grote risico's voor bedrijfscontinuïteit, risico's op het gebied van informatiebeveiliging & privacy. Deze ontwikkelingen leidt tot extra inzet van mensen en middelen en beperkt hiermee sterk de beschikbare capaciteit voor andere trajecten.

Bij het in kaart brengen van de beschikbare ICT-verandercapaciteit is duidelijk geworden dat er sprake is van een significante & structureel oplopende vraag naar verandercapaciteit. Het beschikbaar stellen van structureel aanvullende middelen is dus noodzakelijk om de realisatie van de ambities vanuit de Digitaliseringsvisie verder gestalte te geven en adequaat te blijven handelen op de actuele ontwikkelingen zoals hierboven genoemd. Nadrukkelijk wordt hierbij de voorkeur gegeven aan structurele financiering. Deze structurele financiering is ook bepalend voor het realiseren van de digitaliseringsstrategie, de wetgevingsprojecten, data gestuurd werken, maar ook specifiek om de huidige dienstverlening te kunnen continueren en huidige (en mogelijke toekomstige) risico's te beheersen. In de afgelopen jaren is sprake geweest van een te sterke afhankelijkheid van incidentele financiering. Een structurele financiering maakt het mogelijk om de afhankelijkheid van externe capaciteit te verminderen, opgebouwde expertise kan hiermee voor een langere periode voor de organisatie worden behouden, daarnaast biedt de inzet van interne capaciteit een financieel voordeel ten opzichte van externe inzet. In de huidige arbeidsmarkt wordt het steeds lastiger om flexibele capaciteit te alloceren, deze trend is ook bij andere organisaties in het Noorden (maar ook de rest van Nederland) duidelijk waarneembaar. De krapte op de arbeidsmarkt is voelbaar en ook zichtbaar bij de werving & selectie voor nieuwe medewerkers. Vanuit oogpunt van continuïteit geniet het de voorkeur om een keuze te maken voor een structurele uitbreiding van de formatie waarmee de afhankelijkheid

van externe expertise kan worden verminderd maar met name ook een instroom van nieuw talent in een juiste balans kan plaatsvinden. De provincie Groningen is en blijft een aantrekkelijke werkgever in deze regio, en door juist op dit vakgebied te kiezen voor een structurele invulling zal deze positie nog verder worden versterkt.

Gezien het strategische belang van digitalisering, de digitaliseringsambitie van de organisatie, het kunnen voldoen aan huidige (en toekomstige) wet- & regelgeving en overkoepelend de toenemende druk op digitale veiligheid stellen wij bij deze perspectiefnota voor vanaf 2023 structureel € 2,85 miljoen aanvullende middelen te stellen. Deze middelen worden ingezet voor:

- Versterken formatie (€ 1,6 miljoen)
 - Projecten, specifiek gericht op verandercapaciteit (€ 0,85 miljoen)
 - Exploitatie (kosten van hardware, software en telefonie/data) specifiek gericht op continuïteit ICT (€ 0,4 miljoen)
 - Externe capaciteit voor stuur- en verantwoordingsinformatie (€ 0,2 miljoen; incidenteel in 2022).
- De aanvullende middelen voor 2022 bedragen € 1,6 miljoen.

6. Extra Rijksmiddelen gekoppeld aan transities

In deze perspectiefnota zijn meerdere voorstellen opgenomen met personele gevolgen. Om de genoemde transities goed te laten landen in de bestaande organisatie zullen we de formatie uit moeten breiden. Maar we hebben nog geen zekerheid of en in welke mate het Rijk ons hiervoor ook extra (structurele) middelen ter beschikking zal stellen. Dit risico zullen we tot een minimum moeten beperken en dat vraagt om een weloverwogen aanpak ten aanzien van het opvullen van vacatures en van werving en selectie. We zullen de komende periode dan ook goed moeten kijken wat we nodig hebben om de transities goed te laten landen en dan te bepalen in welke vorm, vast of tijdelijk, intern of extern we dergelijke functies ingevuld kunnen krijgen.

Omdat het nieuwe taken en activiteiten zijn die ook op onderdelen nieuwe kennis en vaardigheden vragen, verwachten we wel hiervoor extern te moeten gaan werven. We willen deze behoefte ook goed koppelen aan de verdere organisatieontwikkeling en noodzaak om onze strategische personeelsplanning verder uit te werken. We weten dat we vanuit het bestaande personeelsbestand de komende jaren verloop krijgen als gevolg van pensionering. We merken ook dat er schaarste begint op te treden op de arbeidsmarkt en het risico van een hoger verloop in personeel de komende jaren toe zal nemen. De vacatureruimte die hierdoor ontstaat zullen wij niet volledig invullen in het geval het Rijk geen of onvoldoende middelen beschikbaar stelt voor het uitvoeren van de transities. Ondanks dat het aantrekken van nieuw personeel een risico met zich meebrengt, zien we ons juist door die verwachte krapte op de arbeidsmarkt en de transities die op ons af gaan komen toch genoodzaakt verantwoord stappen te zetten.

We zetten dan ook in op een actieve arbeidsmarktcommunicatie en een goede werving van nieuwe mensen. Tevens zal ook het binden van medewerkers een belangrijke plaats krijgen in het personeelsbeleid, door onder andere veel aandacht te hebben voor persoonlijke ontwikkeling. Deels doen we dat al met goede arbeidsvoorwaarden, faciliteiten, opleidingen en het bieden van goede kansen op ontwikkeling en doorstroming.

Al met al moet het inzetten op een modern HR-beleid ertoe leiden dat we deze uitdaging van het uitbreiden van het personeelsbestand ook goed laten landen en de risico's die verbonden zijn aan het uitbreiden van de formatie beperken. In dat kader hebben we met ingang van 2022 ook een flexibilisering van onze personeelslasten systematiek doorgevoerd, die het mogelijk moet maken makkelijker en sneller in te spelen op veranderende behoeften van inzet van formatie. We zullen hier in de aanloop naar de Begroting 2023 de juiste balans en afstemming gaan zoeken tussen wensen, kansen en risico's.

Programma 1. Ruimte en Water

1.1 KRW-doelstellingen

In 2009 hebben uw Staten de ambitie, kaders en hoofdlijnen voor de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) vastgesteld. In 2021 zijn de doelen die hieruit voortkwamen nogmaals door u bevestigd ([voordracht 15-12-2021; 2021-095010](#)). In de betreffende voordracht hebben wij aangekondigd bij deze perspectiefnota een voorstel te doen voor middelen ten behoeve van de KRW-doelstellingen.

Onze middelen worden ingezet voor monitoring en onderzoek op het gebied van de stoffen, de effecten van het veranderende klimaat (verdroging en verzilting) om tot een goede toestandsbepaling en effectieve maatregelen te komen voor het bereiken van de door uw Staten vastgestelde doelen. Een deel van de benodigde onderzoeken wordt door, of in samenwerking met de waterschappen uitgevoerd. De grondwatermaatregelen en het vervolg op de brede grondwaterstudie voert de provincie zelf uit. Alle onderzoeken en maatregelen worden in de periode 2022-2027 uitgevoerd. De totale kosten hiervoor zijn geraamd op € 0,8 miljoen, waarvan € 0,7 miljoen betrekking heeft op de periode 2022-2026. Wij stellen voor deze lasten te dekken uit de Algemene middelen.

1.2 Groningen West

Aan de westzijde van de stad Groningen zijn veel ruimtelijke ontwikkelingen aan de orde (woningbouw, bedrijvigheid, mobiliteit, natuurontwikkeling en energietransitie). Bij de Suikerzijde (woningbouwlocatie op een voormalig vloeiveld van de suikerfabriek) is een knelpunt rondom woningbouw en natuurwaarden, met als gevolg dat er veel juridische procedures aan de orde zijn en de relatie met natuurorganisaties onder spanning staat.

De gemeente Groningen en de provincie Groningen hebben beiden belangen die vooral overeenkomstig zijn. Vooral woningbouw is urgent. Samen met de gemeente Groningen voeren we regie op de ruimtelijke ontwikkelingen in deze regio, ieder met behoud van zijn eigen verantwoordelijkheden. We streven ernaar om aan de westkant van de stad woningbouw te realiseren in een aantrekkelijke leef- en werkomgeving met behoud/inpassing/versterking van natuur- en landschapswaarden. Om het proces van planvorming en realisatie te bespoedigen proberen we de relatie met de natuurorganisaties te herstellen en de planvorming in samenwerking te voltooien.

Voor de periode medio 2022-medio 2023 voorzien wij kosten die nog niet gedekt zijn. De kosten hebben betrekking op een quick scan en uitwerking klimaatadaptatie, inventarisatie en procesbegeleiding voor natuurcompensatie, uitwerking van natuurcompensatie en communicatie. De kosten worden geraamd op circa € 135.000 (€ 60.000 in 2022 en € 75.000). Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

1.3 B-AKWA (Beleidsanalyse kwantitatief waterbeheer)

In 2000 hebben wij de B-AKWA overeenkomst gesloten met de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest, waarin het onderhoud van kades langs vaarroutes is opgenomen. De waterschappen voeren het onderhoud uit en de provincie betaalt hiervoor een vastgesteld bedrag. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd. Afgelopen jaar was de bijdrage bijna € 0,8 miljoen. Door de sterke prijsstijgingen van de laatste twee jaar is een tekort ontstaan van € 76.000 voor 2022 en voor 2023 € 110.000. Wij stellen voor dit tekort te dekken uit de Algemene middelen.

1.4 Flexpool woningbouwplannen

De Regeling specifieke uitkering flexibele inzet ondersteuning woningbouw is bedoeld voor inhuur van ambtelijke expertise door onze gemeenten om zo de noodzakelijke versnelling van de woningbouw te kunnen realiseren. Om in staat te zijn bij de Rijksoverheid middelen aan te vragen die beschikbaar komen voor deze regeling verzoeken wij uw Staten € 0,5 miljoen beschikbaar te stellen voor 2022. Door capaciteitstekorten op te lossen wordt de snelheid van besluitvorming en vergunningverlening bevorderd in de voorfase van woningbouwprojecten. Wij treden als aanvrager van de Rijksmiddelen op en worden geacht 50% te co-financieren op de beschikbaar gestelde Rijksmiddelen. De Rijksregeling wordt deze zomer gepubliceerd waardoor het exacte budget dat voor ons beschikbaar komt nog niet bekend is. We hebben echter wel een indicatie te horen gekregen, daar is het bedrag van € 0,5 miljoen op gebaseerd. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

Programma 2. Milieu en energie

2.1 Commissie m.e.r

De commissie m.e.r. is een bij wet ingestelde landelijke, onafhankelijke commissie die overheden adviseert over de inhoud en de kwaliteit van milieueffectrapporten. Het bevoegd gezag dat een besluit moet nemen waarvoor een m.e.r. is opgesteld, dient de lasten van de advisering van de commissie m.e.r. te dragen. De provincie treedt op als initiatiefnemer en als bevoegd gezag bij plannen (bijvoorbeeld provinciale wegen, de Omgevingsvisie, waterbergingen, dijkversterkingen) en als bevoegd gezag bij projecten (vergunningverlening).

Het aantal benodigde adviezen per jaar is moeilijk in te schatten. Doordat de economie goed loopt zijn er meer procedures voor nieuwe industrie. Daarnaast leidt de energietransitie tot meer procedures, bijvoorbeeld voor windparken, LNG-voorzieningen en waterstofprojecten. Per m.e.r.-procedure wordt in de meeste gevallen twee keer advies gevraagd aan de Commissie, zowel voor de reikwijdte van een m.e.r. in de voorfase, als bij de toetsing van een m.e.r. in de slotfase. Een enkele keer moet in een complexe procedure een derde keer worden betaald voor een positief toetsingsadvies van de commissie voor een aanvulling op een milieueffectrapport.

Het m.e.r. budget voor 2022 ad € 77.000 was medio maart al nagenoeg besteed. Ook zijn de tarieven voor de commissie m.e.r. verhoogd. De middelen zijn besteed aan drie adviezen van de Commissie m.e.r. voor nu lopende procedures. We verwachten nog zeker zes keer een advies aan de Commissie te vragen in de rest van 2022. Gelet op deze ontwikkelingen stellen wij bij deze perspectiefnota voor het budget voor 2022 te verhogen met € 150.000 ten laste van de Algemene middelen.

2.2 Meting SIC-vezels

TNO meet continu de uitstoot van SIC-vezels op drie locaties in dorpen rondom het industrieterrein Oosterhorn en op drie locaties op het terrein van het bedrijf ESD-SIC bv. Deze meetgegevens ondersteunen het toezicht op de emissie van SIC-vezels. Over deze metingen hebben wij uw Staten via [onze brief](#) op 20 oktober 2020 geïnformeerd.

De metingen van TNO konden tot nu toe binnen de beschikbare middelen worden uitgevoerd. Voor de voortzetting van de meting tot en met 30 april 2024 en de vervanging van versleten meetapparatuur wordt een aanbestedingsprocedure gevolgd. Wij verwachten dat de uitkomst van de procedure is dat de lasten € 0,3 miljoen bedragen. Wij stellen voor deze extra lasten te dekken uit de Algemene middelen.

2.3 Kosten vergunningen - Omgevingswet

Een deel van de Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving en milieu-medewerkers, wordt ingezet voor de Omgevingswet. Het heffen van de leges door de provincie is een onderdeel van de Omgevingswet die niet zoals verwacht medio 2022, maar pas ingaat op 1 januari 2023. Hierdoor worden in 2022 geen leges geheven vanuit de nieuwe omgevingswet, maar pas vanaf 2023. Deze leges dienen ter dekking van bijna 4 fte aan medewerkers. Door het uitstellen van de omgevingswet ontstaat voor de personeelslasten van deze medewerkers in 2022 een dekkingstekort van circa € 0,4 miljoen. Wij stellen voor dit tekort te dekken uit de Algemene middelen.

2.4 Uitvoeringsprogramma Milieu

In 2021 hebben uw Staten de Strategische Milieu-Agenda (SMA) als vertrekpunt voor toekomstig milieubeleid vastgesteld. Daarmee vormt de SMA-vertrekpunt voor zowel de actualisatie van de Omgevingsvisie als voor de beoogde brede herziening daarvan.

Recentelijk (mei 2022) hebben uw Staten de Omgevingsvisie geactualiseerd en daarmee het wettelijk verplichte milieubeleid (hoofdstuk 20 en 21 van de Omgevingsvisie) opnieuw vastgesteld. Daarmee is ook het moment daar dat wij de uitwerking daarvan gaan vaststellen; het Milieuprogramma (opvolger van het huidige Milieuplan). Naar verwachting stellen wij het nieuwe Milieuprogramma nog voor het zomerreces vast.

Wij kunnen resterende middelen uit de bestaande kredieten inzetten voor de uitvoering van het milieuprogramma, maar deze zijn niet geheel toereikend. Op basis van het concept van het milieuprogramma zijn voor de eerste periode om die reden aanvullende middelen nodig:

1. Voor de verbreding en verdieping van de Hinderapp is voor de periode 2022-2025 een bedrag benodigd van totaal € 0,42 miljoen. Rijk (SPUK-uitkering is bevestigd) en gemeenten zijn medefinanciers;
2. Voor de uitvoering van andere acties uit het Milieuprogramma kan in 2022 naar verwachting worden volstaan met de bestaande beschikbare kredieten en wordt voor 2023 uitgegaan van een extra benodigd bedrag van ca. € 0,17 miljoen.

Totaal is daarmee € 0,59 miljoen extra benodigd. Wij stellen voor dit bedrag te dekken uit de Algemene middelen.

Voor de uitvoering van het Milieuprogramma is op onderdelen ook de inzet van de ODG benodigd. Dat zal vooral spelen in de periode 2024 e.v. financiële consequenties daarvan kunnen worden betrokken bij jaarlijkse opdrachtverlening aan de ODG.

Programma 3. Platteland en natuur

3.1 Bos en Hout

In het najaar van 2021 hebben wij het Uitvoeringsprogramma Bos en Hout vastgesteld. Over de uitwerking van ons uitvoeringsprogramma hebben wij u op 3 november 2021 [per brief](#) geïnformeerd.

Onze ambitie voor het Uitvoeringsprogramma Bos en Hout is tot 2030 750 hectare bos en landschappelijke beplanting aan te leggen op basis van een kansenkaart en een mix van 5 programmalijnen: 'Bos', 'Lijnen in landschap', 'Vergroenen erven', 'Vergroenen bedrijventerreinen' en 'Lange termijn'. Deze ambitie is tevens in de provinciale klimaatagenda opgenomen. Voor de uitvoering van ons programma is voor de periode 2020-2023 naar verwachting in totaal € 5,8 miljoen benodigd.

Bij de Kadernota 2020-2024 is afgesproken dat voor Bos en Hout middelen beschikbaar komen vanuit toekomstige rekeningresultaten. Conform deze afspraak is bij de Jaarstukken 2020 en 2021 een bedrag van in totaal € 3,4 miljoen beschikbaar gesteld. Resteert nog een benodigd bedrag van afgerond € 2,4 miljoen voor het jaar 2023. Om te voorkomen dat de voortgang stagneert is het van belang om deze middelen nu te regelen. Wij stellen dan ook voor om bij deze perspectiefnota € 2,4 miljoen voor Bos en Hout uit de Algemene middelen beschikbaar te stellen. Hiermee is de dekking van het Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2023 geregeld.

3.2 Faunafonds BIJ12

De meeste inheemse vogels en zoogdieren zijn in Nederland beschermd. Sommigen van die dieren kunnen echter schade veroorzaken aan landbouwgewassen of vee. Deze schade wordt ook wel 'faunaschade' genoemd.

Wanneer sprake is van faunaschade, kan een grondgebruiker mogelijk in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. Deze regeling is een openeinderegeling wat betekent dat provincies verplicht zijn om een tegemoetkoming te betalen. BIJ12 behandelt tegemoetkomingsaanvragen namens de provincies. In 2021 heeft BIJ12 meer uit moeten betalen dan begroot. Dit is eenmalig gedekt uit de PLG-middelen. Voor dit jaar en de komende jaren wordt verwacht dat extra middelen benodigd zijn. Het gaat respectievelijk om € 420.000 en € 800.000. De reserve PLG biedt geen ruimte om dit op te vangen. Hierbij wordt opgemerkt dat binnen PLG voor de realisatie en beheer van het Natuur Netwerk de aankomende jaren een inderdieneffect moet worden gerealiseerd van circa € 10 miljoen. Wij stellen voor de extra benodigde middelen van totaal € 1,2 miljoen bij deze perspectiefnota beschikbaar te stellen en te dekken uit de Algemene middelen.

3.3 Werelderfgoedcentrum Waddenzee

In het Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC) bundelen partijen die zich bezighouden met de gezondheid van UNESCO werelderfgoed de Waddenzee hun krachten: zeehondenverzorger, duurzame vissers, onderzoekers en studenten, betrokken bewoners en vooruitstrevende ondernemers. Samen geven zij vorm aan het centrum als een Werkplaats van de Wadden. Gezamenlijk vertellen ze het verhaal van de Wadden aan bezoekers uit binnen- en buitenland en scholieren uit het Noorden.

De komst van het WEC zal een enorme impuls betekenen voor de Haven van Lauwersoog, de gemeente Het Hogeland en natuurlijk ook de provincie Groningen. Het draagt bij aan de verdere ontwikkeling van het gebied, recreatie en toerisme (vrijtijdseconomie), natuurbeheer- en educatie en (economische) bedrijvigheid. Daarnaast is het WEC een belangrijk icoon dat bijdraagt aan het imago en reputatie van de provincie Groningen.

Ook de bouw van het WEC heeft te kampen met de stijging van prijzen van energie, grond- en bouwstoffen. Om de financiering van het WEC rond te krijgen heeft het WEC aanvullende bijdragen gevraagd van haar partners en stakeholders. Gebaseerd op ons aandeel in de oorspronkelijke financiering van het WEC, is aan ons een aanvullende bijdrage gevraagd van € 2,8 miljoen. Eerder is reeds een bedrag van € 5,0 miljoen beschikbaar gesteld. Wij stellen voor het bedrag van € 2,8 miljoen te dekken uit de Algemene middelen. Aan onze bijdrage verbinden wij nadere voorwaarden.

Programma 4. Bereikbaarheid

4.1 Risicoreservering exploitatie Openbaar vervoer

Zoals wij u recent [per brief](#) van 26 april 2022 hebben geïnformeerd, heeft corona nog zeer grote negatieve effecten op het openbaar vervoer. Als gevolg van de coronacrisis is het gebruik van het openbaar vervoer (zowel trein als bus) sterk verminderd. Het verlies aan reizigers heeft geleid tot een forse daling in de reizigersopbrengsten. De verwachting voor de eerstkomende jaren is dat reizigersaantallen en reizigersopbrengsten zich niet (snel) naar het oude niveau zullen herstellen.

Het Rijk heeft een beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer (BVOV) ingesteld die inmiddels is doorgetrokken tot 31 december 2022. De verwachting was dat het Rijk ook voor de jaren hierna een transitieregeling ter ondersteuning van het openbaar vervoer zou hanteren. Het Rijk heeft echter aangegeven voor de periode vanaf 1 januari 2023 geen transitieregeling te treffen. Zonder een ondersteunende transitieregeling in 2023 en de jaren die daarna volgen, komt de exploitatie van regionaal OV onder grote (financiële) druk te staan.

Zoals het er nu uitziet, dienen we vanaf dienstregelingsjaar 2023 weer volledig op eigen benen te moeten staan. Dit zorgt voor een (financiële) uitdaging die groot is. Vorig jaar hebben wij reeds € 1,6 miljoen gereserveerd voor dit risico. Waarschijnlijk wordt deze reservering dit jaar nog niet ingezet aangezien inmiddels duidelijk is geworden dat de BVOV doorloopt tot eind 2022. Aangezien het Rijk aangeeft dat er geen nieuwe transitieregeling komt voor trein en bus voor de periode vanaf 1 januari 2023 neemt het risico op een extra bijdrage vanuit de provincie voor de komende jaren sterk toe. Derhalve reserveren wij, aanvullend op de eerder reeds gereserveerde middelen voor trein en bus, voor de jaren 2023 en daarna voorlopig een extra bijdrage van € 5,0 miljoen.

Wij stellen voor de risicoreservering van € 5,0 miljoen te dekken uit Algemene middelen. De totale risicoreservering komt hiermee uit op € 6,6 miljoen voor trein en bus voor 2023 en verder. Daarmee kunnen we, afhankelijk van de te maken keuzes in bijvoorbeeld de dienstregeling, de exploitatiebijdrage voor bus en/of trein in die jaren sluitend maken.

4.2 Prijsstijging als gevolg van ontwikkelingen wereldeconomie

Op dit moment zien we onrust en onzekerheid in de gehele economie. Het mag duidelijk zijn dat de gevolgen van de inval in de Oekraïne niet alleen de mensen daar raakt, maar ook de economische situatie en daarmee ook onze begroting. We zullen de komende periode de ontwikkelingen op de voet volgen en hopen dat we bij de Begroting 2023 meer duidelijkheid of zekerheid bieden over wat de effecten op prijzen, leveringen en dus de voortgang kan zijn. Wij hebben te maken met het volgende:

1. Extreme prijsstijgingen.
2. Veel aannemers en onderaannemers geven als gevolg hiervan alleen nog dagprijzen af.
3. De levering van sommige (hout, staal, elektronica) bouwmaterialen is niet zeker of er is sprake van lange leveringstijden.

We merken op dat bovenstaande factoren van invloed zijn op zowel lopende opdrachten en contracten als op nieuwe opdrachten en contracten.

We gaan ervan uit dat we een deel van de hogere lasten, bijvoorbeeld middels een hogere indexering vergoed krijgen vanuit de rijksoverheid. Wij vinden het van belang dat we voor de prijsstijging en alles wat daarmee annex is een buffer introduceren van € 10 miljoen.

Wij stellen voor dit te dekken uit de bestemmingsreserve Risico's bij uitvoering van Infrastructurele projecten (€ 10 miljoen te verdelen als volgt: € 5 miljoen in 2022 en € 5 miljoen in 2023).

Omdat het hierbij gaat om een labelling binnen de bestemmingsreserve 'Risico's uitvoering infrastructurele projecten' is geen sprake van beslag op de Algemene middelen.

Programma 5. Economie

5.1 Just Transition Fund (JTF)

Het JTF (Just Transition Fund = Fonds voor rechtvaardige transitie) is een Europees fonds voor gebieden die het zwaarst worden getroffen door de overgang naar een groene economie. Hiermee wil de Europese Unie de sociaaleconomische ongelijkheid verkleinen. Het JTF komt voort uit de Europese Green Deal, die moet zorgen voor een klimaatneutraal Europa in 2050.

In de vorige kadernota hebben uw Staten € 2,95 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor 2022 en 2023 voor de cofinanciering van projecten binnen het JTF-programma. Dit programma, met een omvang van € 330 miljoen dat op 1 september 2022 opent, omvat de provincie Groningen en de gemeente Emmen. Het overgrote deel van de subsidiegelden zal dus moeten landen in onze provincie. Van dit subsidiebedrag (€ 317 miljoen na aftrek technische bijstand) zal voor 1 januari 2025 ca € 240 miljoen gecommitteerd moeten zijn, om te voorkomen dat geld herverdeeld wordt richting andere Nederlandse JTF regio's, dan wel terugvloeit naar Brussel. Een gigantische opgave, temeer daar ook de andere Europese programma's als EFRO en INTERREG binnenkort opengaan.

De bemensing van het programma- en projectenwerk wordt integraal uitgevoerd met inbreng vanuit verschillende teams. Door de stapeling van gelijk opengaande programma's, het nieuwe karakter van JTF met een ingewikkelde uitvoeringsstructuur, de enorme committeringsbedragen zeker de komende 2 jaar (ca € 240 miljoen) is de bestaande formatie voor in ieder geval 2022 (vanaf 1 september), 2023 en 2024 onvoldoende. Voor activiteiten op het gebied van programmamanagement, programmering, projectverwerving en toezicht is aanvullend voor deze periode 4 fte noodzakelijk. In de loop van 2024 kan dan bekeken worden of afbouw dan wel stoppen van de extra inzet mogelijk is. In totaliteit is voor de betreffende periode afgerond € 0,6 miljoen aan extra middelen noodzakelijk. Wij stellen voor deze aanvullende middelen te dekken uit de Algemene middelen.

5.2 Zuidlaardermeer vervanging en verplaatsing fietspontje

Op het toeristisch fiets- en wandelrondje Zuidlaardermeer is een knelpunt ontstaan. Het bestaande pontje over het Drentsche Diep is toe aan vervanging (einde levensduur). Daarnaast moet het pontje op een andere locatie varen, vanwege het stopzetten van de medewerking van particuliere grondeigenaren op de huidige locatie. De grondeigenaar heeft te kennen gegeven dat 2022 het laatste jaar is dat hij meewerkt aan uitbating van het huidige pontje. Voor het vaarseizoen 2023 moet een nieuw pontje gerealiseerd zijn om de populaire recreatieve fietsverbinding te behouden. In 2003 is een contract opgesteld met vijf partijen, waarbij de provincie Groningen, Gemeente Midden-Groningen, Gemeente Tynaarlo, Gemeente Groningen en Het Groninger Landschap een verplichting zijn aangegaan bij te dragen aan de vervanging. De kosten hebben betrekking op de vervanging van het pontje, het verleggen van het traject van het pontje, het aanleggen van een nieuw stukje fietspad, het aanleggen van bijbehorende voorzieningen en een spaarpot voor toekomstige vervanging. De totale projectkosten bedragen € 1,2 miljoen. Wij dragen hierin bij voor circa € 0,3 miljoen hetgeen betrekking heeft op de vervanging van het pontje en de steigers en de aanleg van het nieuwe fietspad. Wij stellen voor deze bijdrage te dekken uit de Algemene middelen.

Programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

8.1 Cofinancieringsfonds

Bij de Begroting 2022 hebben uw Staten besloten € 10 miljoen uit het stamkapitaal (de reserve Compensatie dividend Essent) te onttrekken voor het instellen van het Cofinancieringsfonds. Met dit fonds willen wij van onze provinciale middelen meer geld maken door met een multiplier geld maatschappelijk te investeren en beter te kunnen laten renderen (m.b.v. multiplier door cofinanciering). Vanuit Brussel en Den Haag komen namelijk steeds vaker budgetten beschikbaar die vragen om nationale en regionale matching: cofinanciering. Om toegang te krijgen tot deze middelen is het noodzakelijk dat vanuit de regio's meer kapitaal beschikbaar komt. Dit kan door bedrijven, instellingen en overheden worden ingevuld. Ook voor de provincie is het noodzakelijk om hieraan bij te kunnen dragen, willen we gebruik maken van deze middelen. Daarom willen wij provinciale middelen beschikbaar maken om hierin te kunnen voorzien.

Wij hebben bij de Begroting 2022 aangegeven, het bedrag van € 10 miljoen te zien als startbedrag. Wij gaan dit bedrag bij deze perspectiefnota aanvullen met € 5,0 miljoen ten laste van de begrotingsruimte.

Aanwending cofinancieringsfonds

Met het cofinancieringsfonds willen wij meer flexibiliteit om in te kunnen spelen op maatschappelijke vraagstukken en de roep om cofinanciering. Wij hebben inmiddels een aantal projecten geïdentificeerd dat mogelijk in aanmerking komt voor dekking uit dit fonds. Daarvan nemen wij nu twee concrete voorstellen ter besluitvorming door uw Staten op in deze perspectiefnota:

1. Aan- en uitschakelen van obstakelverlichting windturbines

Voor de vliegveiligheid moeten windturbines met een tiphoogte van 150 meter of meer 'obstakelverlichting' voeren. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) bepaalt welke verlichting een windpark moet hebben. Deze verlichting leidt tot hinder voor de omgeving, met name voor omwonenden. Om hinder van deze obstakelverlichting tegen te gaan wordt door het Rijk en windsector ingezet op invoering van het transpondersysteem. Concreet betekent dit dat de rode nachtverlichting uit kan worden gezet tot het moment dat het transpondersysteem een vliegtuig/helikopter in de buurt detecteert. De vraag is alleen wie de (extra) kosten van invoering van deze transpondersystemen voor bestaande en vergunde windparken op zich neemt. De afgelopen maanden is er een financieringsvoorstel uitgewerkt door NWEA (Nederlandse WindEnergie Associatie), EZK, IPO en VNG, om zo te voorkomen dat er per windpark discussie ontstaat over de verdeling van de kosten. Voorgesteld is om de kosten als volgt te verdelen:

- 50% kostendekking door de windsector;
- 25% kostendekking door het ministerie van EZK;
- 25% kostendekking door de provincies.

In IPO-verband kon geen gemeenschappelijk standpunt worden bereikt over de provinciale bijdrage aan de financiering van transpondersystemen voor bestaande en vergunde windparken. Het aanbod vanuit min. EZK (25%) en de windsector (50%) blijft waarschijnlijk staan, maar alleen als individuele provincies de resterende 25% meefinancieren. Voor Groningen betekent dat ongeveer een bedrag van € 0,4 miljoen voor alle windturbines. Lichthinder zorgt voor veel lokale weerstand in onze provincie. De provincie kan hier nu concreet iets aan doen en een positieve bijdrage leveren aan het maatschappelijke draagvlak voor windenergie. Het is daarom een mooie kans om van het aanbod gebruik te maken en deze hinder te beperken. Wij stellen voor het bedrag van € 0,4 miljoen te dekken uit het Cofinancieringsfonds.

2. Vitale kust/ Investeringskader waddengebied

De afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in de integrale ontwikkeling van een klimaatadaptieve kustzone via de gebiedsgerichte opgave Wadden en het meerjarig adaptief programma Eems-Dollard 2050. Met de komst van het investeringskader waddengebied (IKW) hebben we als provincie afspraken gemaakt met de provincies Friesland en Noord-Holland, waardoor grote gebiedsontwikkelingen langs de kust tot ontwikkeling zijn gekomen en financiering vanuit Waddenfonds breder en effectiever ingezet kunnen worden. Inmiddels heeft ook het Rijk een flinke financiële impuls via de Programmatische Aanpak Grote Wateren en het interbestuurlijk programma vitaal platteland beschikbaar gesteld voor deze aanpak.

De voor deze projecten beschikbare middelen, groot ruim € 90 miljoen, zijn mede dankzij provinciale cofinanciering verworven. De multiplier die we met onze eigen cofinanciering hiermee mogelijk maken is gemiddeld bewezen op zeker 1:10.

De kustontwikkeling heeft betrekking op thema's natuurherstel en -ontwikkeling, waterveiligheid, klimaatadaptatie (zoetwaterbeschikbaarheid, verzilting), circulaire en verduurzaming economie waaronder vergroening chemie (Eemshaven en Oosterhorn) en de nuttige toepassing van slib, toekomstbestendigheid en ecologische versterking/biodiversiteit en de landbouw, recreatie en leefbaarheid.

Investerings in grote integrale gebiedsopgaven de komende jaren

Naast het Investeringskader Wadden (IKW) is inmiddels ook het Rijk via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) aangeschoven als investeerder in de Waddenkust. Onlangs is ingestemd met het nieuwe Meerjarenprogramma en zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de bemensing en financiering van de organisatie van het IKW. Hiervoor is op jaarbasis € 0,75 miljoen nodig aan programmakosten en ontwikkelbudget voor programma's (zoals vergroening chemie, ontwikkeling toerisme). Daarnaast zijn substantiële middelen voor onderzoek en uitvoering beschikbaar gekomen vanuit twee Green Deals HORIZON subsidies (REST-COAST en WaterLANDS). Met het IKW is niet alleen de financiële, maar inmiddels ook de programmatische verbinding gelegd met de Rijksprogramma's PAGW en het Uitvoeringsprogramma Wadden. Hierdoor worden nog bredere investeringsbudgetten vanuit het Rijk en Europa bereikbaar en inmiddels is ook de verbinding gelegd met onze Rijkspartners waarbij de miljardeninvesteringen in Klimaat, Natuur & Stikstof uit het regeerakkoord in beeld komen voor onze integrale kustopgave.

Voor de Eems-Dollard regio is vanuit het IKW nog € 25 miljoen beschikbaar en gelabeld voor specifieke ontwikkelingen (vergroening chemie en kustontwikkeling Eemshaven). Dit geld moet voor 2026 besteed worden en dus het komend jaar aangevraagd worden. Ook vanuit PAGW is hiervoor reeds € 25 miljoen beschikbaar gesteld. In een vervolgtranche (3e) van het PAGW wordt naar verwachting nog eens € 40 miljoen beschikbaar gesteld voor het Waddengebied. Daarnaast worden middelen aangeboord vanuit klimaatadaptatie en de bredere waterveiligheidsopgave via het Deltaprogramma en Hoogwaterbeschermingsprogramma. Hier zit ook een goede inhoudelijke koppeling met de middelen vanuit het NPG en zullen regionale partijen hun bijdrage leveren aan zoetwaterbeschikbaarheid, leefbaarheid, landbouw en industrie.

Om gebruik te kunnen maken van de hierboven genoemde € 25 miljoen en € 40 miljoen is cofinanciering vereist. Het gaat voor de jaren 2022 en 2023 om een totaalbedrag van € 5,5 miljoen (2022: € 2,75 miljoen, 2023: € 2,75 miljoen). Wij stellen voor dit te dekken uit het Cofinancieringsfonds. We geven hiermee invulling aan de ambities zoals opgenomen in uw eerste Begroting 2020. Hierin stond voor de jaren 2022 en 2023 een p.m. post opgenomen, omdat destijds nog niet goed in te schatten was welke middelen nog benodigd en beschikbaar waren voor de Groninger kustontwikkeling.

Met de twee hierboven genoemde voorstellen wordt voor een totaalbedrag van € 5,9 miljoen uit het cofinancieringsfonds aangewend. Deze aanwending is verwerkt in de 6^e begrotingswijziging 2022.

8.2 Archief ProMIS

Tussen 2007 en 2016 was ProMIS de applicatie binnen de provincie waarin besluitvorming plaatsvond en waarin deze formeel werd gearchiveerd. Bij de overgang van Promis naar een nieuwe applicatie (Kiwi) is geen migratie uitgevoerd van ProMIS inclusief bijbehorende documentenopslag.

De informatie die zich in ProMIS bevindt voldoet niet aan wettelijke eisen, maar is nog steeds relevant en moet beschikbaar blijven voor de organisatie. Vanaf 2023 moet de informatie conform wettelijke eisen worden vernietigd of overgebracht naar Groninger Archieven en opgenomen in een e-depot. Dit is niet mogelijk in ProMIS.

Daarnaast is de technische ondersteuning van een aantal onderdelen van ProMIS verlopen. Daarom wordt de inhoud van ProMIS overgezet naar Kiwi, maar daarmee voldoet dit formele digitale archief nog niet aan de eisen van de AVG en de archiefwet. Dit betekent dat met terugwerkende kracht alsnog wettelijk verplichte archiefwerkzaamheden moeten worden uitgevoerd, zoals vernietiging, het verwijderen van documenten die volgens de AVG niet meer aanwezig mogen zijn en het voorbereiden van migratie naar de Groninger Archieven.

Het niet uitvoeren van deze werkzaamheden betekent dat de provincie grote risico's loopt. Zowel ten aanzien van wettelijke voorschriften als het documenteren van privacygevoelige documenten en

informatie. Het op orde brengen van het archief betekent dat er ca. 33.000 dossiers in ProMIS moeten worden behandeld. Op basis van ervaringscijfers is hiervoor een personeelsbudget nodig van € 0,35 miljoen. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

8.3 Faciliteiten professionalisering en modernisering communicatie

Vlogs, video's en online of hybride overleggen vervullen tegenwoordig een belangrijke rol in communicatie. Deze rol wordt in belangrijke mate ingevuld door beeldcommunicatie. Denk hierbij aan webinars, online bewonersbijeenkomsten en informatieavonden, streaming en podcastuitzendingen of het produceren van videomateriaal voor sociale media. In 2021 bestond ca. 80% van het internetverkeer uit bewegend beeld.

In de Corona periode hebben we veel ervaring opgedaan met nieuwe (digitale) vormen van participatie. We hebben daarbij ook nieuwe doelgroepen weten te bereiken. Als gevolg hiervan neemt de vraag naar professionele onderdelen bij het maken van foto's, filmpjes en podcasts en verdere ondersteuning op audiovisueel gebied sterk toe. De uitvoering gebeurt tot nu toe met beperkte middelen en beperkte capaciteit. Vaak moet gebruik gemaakt worden van externe inhuur. Daarnaast zijn er praktische beperkingen: voor een goede foto, videoproductie, streaming en podcast ontbreken de faciliteiten in het provinciehuis. Denk hierbij aan een geschikte ruimte, geschikte apparatuur, maar ook professionele ondersteuning.

Door nu te investeren in interne professionaliteit kunnen we de basis leggen om in de toekomst dit structureel vanuit de eigen organisatie te faciliteren. Hiermee kunnen we ook in de toekomst via moderne middelen alle vormen van moderne (beeld-)communicatie en ondersteunen. Hiermee gaat de kwaliteit van geleverde producten omhoog en hoeft minder gebruik gemaakt te worden van ondersteuning door externen (inhuur).

Wij stellen voor in het provinciehuis een professionele en multifunctionele studioruimte te realiseren. Het voormalige ketelhuis aan de St. Jansstraat kan hiervoor worden gebruikt, zeker nu het provinciehuis gasloos is. Dit heeft op verschillende gebieden voordelen:

- Professionalisering en modernisering van onze communicatie;
- Bijeenkomsten beter en vaker onafhankelijk van tijd en plaats te kunnen organiseren;
- Creëren van verbinding en andere vormen van participatie in te zetten;
- Flexibeler en professioneler ondersteunen bij digitale media vanuit de eigen organisatie;
- Minder afhankelijk van veelal kostbare externe inhuur.

Om het voormalige ketelhuis te transformeren naar een representatieve werk- en presentatiestudio is het noodzakelijk aanpassingen door te voeren. Hierbij valt te denken aan het aanschaffen van apparatuur, meubilair, software, maar ook installatiewerk. Ook moeten medewerkers intern worden opgeleid. De incidentele kosten die hiermee samenhangen bedragen circa € 0,2 miljoen. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.

Recapitulatie beleidsvoorstellen

In tabel 1 geven wij een recapitulatie van de in dit hoofdstuk toegelichte beleidsvoorstellen die wij willen dekken uit de Algemene middelen.

Tabel 1 Overzicht voorstellen

Beleidsvoorstellen	2022	2023	Totaal 2022-2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026
Grote transities							
1. Wonen & Bereikbaarheid	500,0	1.000,0	1.500,0	pm	pm	pm	1.500,0
2. Natuur & Stikstof	500,0	750,0	1.250,0	pm	pm	pm	1.250,0
3. Klimaat & Energie	425,0	500,0	925,0	pm	pm	pm	925,0
4. Regie op Ruimte	500,0	900,0	1.400,0	pm	pm	pm	1.400,0
5. Digitaliseringsstrategie	1.625,0	2.850,0	4.475,0	2.850,0	2.850,0	2.850,0	13.025,0
6. Extra Rijksmiddelen gekoppeld aan transities	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
Programma 1. Ruimte en Water							
1.1 KRW-doelstellingen		215,2	215,2	215,2	215,2	73,5	719,0
1.2 Groningen West	60,0	75,0	135,0				135,0
1.3 B-AKWA	76,4	110,0	186,4				186,4
1.4 Flexpool woningbouwplannen	500,0	-	500,0				500,0
Programma 2. Milieu en energie							
2.1 Commissie m.e.r	150,0		150,0				150,0
2.2 Meting SIC vezels	132,0	131,0	263,0	65,0			328,0
2.3 Vergunningen - Omgevingswet	383,3		383,3				383,3
2.4 Uitvoeringsprogramma Milieu	40,0	310,0	350,0	140,0	100,0		590,0
Programma 3. Platteland en natuur							
3.1 Bos en Hout		2.379,0	2.379,0				2.379,0
3.2 Faunafonds BIJ12	420,0	800,0	1.220,0				1.220,0
3.3 Werelderfgoedcentrum Waddenzee	2.780,0		2.780,0				2.780,0
Programma 4. Bereikbaarheid							
4.1 Risicoreservering exploitatie Openbaar vervoer		5.000,0	5.000,0				5.000,0
4.2 Prijsstijging als gevolg van ontwikkelingen wereldeconomie	-	-	-	-	-	-	-
Programma 5. Economie							
5.1 Just Transition Fund (JTF)	146,8	460,7	607,5				607,5
5.2 Zuidlaardermeer vervanging fietspontje	295,8		295,8				295,8
Programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering							
8.1 Cofinancieringsfonds	5.000,0		5.000,0				5.000,0
8.2 Archief ProMIS	350,0		350,0				350,0
8.3 Faciliteiten professionalisering en modernisering communicatie	187,5		187,5				187,5
Totaal beleidsvoorstellen	14.071,8	15.480,8	29.552,6	3.270,2	3.165,2	2.923,5	38.911,4

Bedragen x € 1.000

Hoofdstuk 2. Autonome ontwikkelingen

In dit hoofdstuk beschrijven wij autonome ontwikkelingen die wij voorzien voor de periode 2022-2026.

2.1 Provinciefonds

In tabel 2 hebben wij de gevolgen van de uitwerking Provinciefonds tot en met de Meicirculaire 2022 opgenomen. Vervolgens hebben we de gevolgen toegelicht.

Tabel 2 Uitwerking provinciefonds tot en met de meicirculaire 2022

Omschrijving	2022	2023	Totaal 2022-2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026
Stand Provinciefonds volgens de BG2022	186.368,8	188.921,8	375.290,6	191.542,5	195.557,7	200.252,1	962.642,9
1. Mutaties algemene uitkering meicirculaire 2022							
a. Accres	4.773,2	11.933,0	16.706,2	19.482,2	22.963,7	11.605,5	70.757,6
b. BTW Compensatie	862,0		862,0				862,0
c. Opschalingskorting	556,6	1.116,2	1.672,9	1.672,5	2.049,0		5.394,4
d. Compensatie derving MRB n.a.v. advies ROB	4.594,7	4.594,7	9.189,4	4.594,7			13.784,0
e. Instandhouding regionale cultuursector 2021	338,6		338,6				338,6
2. Decentralisatie-uitkeringen							
a. Uitvoeringskosten klimaatakkoord	294,8		294,8				294,8
totaal mutaties	11.419,9	17.643,9	29.063,8	25.749,4	25.012,7	11.605,5	91.431,4
Stand volgens PN2022-2026	197.788,7	206.565,7	404.354,4	217.291,9	220.570,4	211.857,6	1.054.074,3
Mutaties sectorale middelen							
1e. Instandhouding regionale cultuursector 2021	-338,6		-338,6				-338,6
2a. Uitvoeringskosten klimaatakkoord	-294,8		-294,8				-294,8
totaal te verrekenen met sectorale kredieten	-633,4	0,0	-633,4	0,0	0,0	0,0	-633,4
Saldo mutatie t.g.v. algemene middelen	10.786,5	17.643,9	28.430,4	25.749,4	25.012,7	11.605,5	90.798,0

Bedragen x € 1.000

1. Mutaties algemene uitkering meicirculaire 2022

a. Accres

De meicirculaire 2022 heeft een positief effect op de uitkering van het Provinciefonds. Tot en met 2026 neemt de cumulatieve uitkering met € 91,4 miljoen toe. Voor de resterende collegeperiode 2022-2023 is de toename € 29,1 miljoen. Als gevolg van de hogere uitkering neemt de begrotingsruimte, na verrekening van 2 onderdelen met sectorale middelen, fors toe.

De toename van de uitkering wordt met name veroorzaakt door het accres (€ 70,8 miljoen). Tot en met 2025 zien we een stijgende lijn omdat tot en met 2025 het accres op basis van de bestaande afspraken berekend wordt. Hierbij wordt voor een belangrijk deel de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven gevolgd. Ingaande 2026 is het accres door het Rijk vastgesteld op € 1 miljard bovenop de stand van de Miljoenennota 2022. Voor de jaren 2026 en volgend wordt gewerkt aan een nieuwe financieringssysteem.

b. BTW-Compensatiefonds

De afrekening van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds over 2021 heeft ten opzichte van de Septembercirculaire 2021 voor ons geleid tot een positief effect van € 0,86 miljoen.

c. Opschalingskorting

De door het Rijk op het Provinciefonds doorgevoerde opschalingskorting, tot en met 2025 lopend tot € 75 miljoen, wordt voor de periode 2022 tot en met 2025 geschrapt. Dit heeft in ieder geval voor deze jaren een positief effect van € 5,4 miljoen op de uitkering.

d. Compensatie derving MRB n.a.v. advies ROB

Op 29 maart 2022 hebben wij besloten in te stemmen met de verdeling van de compensatie van de gedeelde opbrengst opcenten conform de methodiek zoals berekend door het Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB). De extra middelen zijn onderdeel van deze perspectiefnota. Het gaat om een bedrag van in totaal € 13,8 miljoen voor de periode 2022 t/m 2024 die wij via het Provinciefonds ontvangen. Voor de periode na 2024 zijn geen middelen beschikbaar gesteld. De vrijstelling mrb voor elektrische voertuigen geldt tot en met 2024. Hoe de belastingen op mobiliteit na 2024 eruit komt te zien, is op dit moment nog in onderzoek en dus is ook nu nog niet bekend of na 2024 de provinciale opcenten mrb in de huidige vorm zullen blijven bestaan.

e. Instandhouding regionale cultuursector 2021

Voor de instandhouding van de regionale cultuursector 2021, compensatie van de geleden coronaschade, is € 9,9 miljoen beschikbaar gesteld. Wij ontvangen hiervan via het Provinciefonds een uitkering van circa € 0,3 miljoen die wij verrekenen met sectorale kredieten.

2. Decentralisatie-uitkeringen

a. Uitvoeringskosten klimaatakkoord

Om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid in 2022 te kunnen voortzetten, wordt circa € 0,3 miljoen via het Provinciefonds als decentralisatie-uitkering uitgekeerd die wij verrekenen met sectorale kredieten.

2.2 Motorrijtuigenbelasting

Jaarlijks worden bij de begroting de opcenten Motorrijtuigenbelasting geïndexeerd. Deze indexering vindt plaats op basis van de ontwikkelingen binnen de CBS-consumentenprijsindex.

Bij de Begroting 2022 zijn de opcenten Motorrijtuigenbelasting geïndexeerd met 1,3%. Tevens is gerekend met een geprognoseerde groei van 0,25% van het wagenpark (MRB-plichtig) voor 2023 en 2024. Vanaf 2026 is uitgegaan van 0% groei.

Bij deze perspectiefnota stellen wij voor alleen het jaar 2023 te indexeren en het volgend college een besluit te laten nemen over de indexatie vanaf 2024. Tevens stellen wij voor om de indexatie 2023 te handhaven op 1,3% en deze niet aan te passen op de consumentenprijsindex die door de inflatie wel kan opgelopen (mogelijk tot 6%). Verder merken wij op dat bij deze Perspectiefnota gerekend is met een groeiprognose van het wagenpark van 0% vanaf 2023 (i.p.v. 0,25%). Dit alles heeft een negatief effect op de begrotingsruimte 2022 t/m 2026 van in totaal € 1,2 miljoen.

2.3 Rentelasten en -baten, dividenden

Wij gaan hierin op de ontwikkelingen van de rente en dividenden in het afgelopen jaar en de veranderingen die wij voor de jaren 2022-2026 verwachten. Wij vergelijken deze met onze verwachtingen uit de Begroting 2022. Op basis van de nieuwste ontwikkelingen en inzichten passen wij elk jaar de rekenrentes en de liquiditeitsprognoses van de provincie en derde partijen aan. Ook doen we dat voor de kasritmes voor de investeringsprojecten.

Renteontwikkelingen

In tabel 3 zijn de verwachte rekenrentes van zowel de Begroting 2022 als deze perspectiefnota voor de begrotingsjaren 2022 tot en met 2026 opgenomen.

Tabel 3. Verwachte rekenrentes 2022-2026

Verwachte rekenrentes 2022-2026				
Jaren	Kort (tot 1 jaar)		Lang (vanaf 1 jaar)	
	Begroting 2022	Kadernota 2022	Begroting 2022	Kadernota 2022
2022	0,00%	0,00%	2,76%	2,54%
2023	0,00%	0,00%	5,59%	8,87%
2024	0,00%	0,25%	2,98%	2,39%
2025	0,00%	0,25%	2,23%	1,01%
2026	0,25%	0,25%	3,09%	2,05%

Ten opzichte van de raming bij de Begroting 2022 is de renteraming voor kort uitgezette middelen twee jaar eerder verhoogd van 0% naar 0,25%. Op basis van de meest recente verwachtingen in de markt kunnen rentestijgingen voor kort uitgezette gelden vroeger plaatsvinden dan vorig jaar was aangenomen. Hierdoor zou eerder dan verwacht onze middelen in het kader van verplicht schatkistbankieren weer rendement opleveren. Met betrekking tot de renteraming voor lang uitgezette middelen is de raming enigszins aangepast. Voor het jaar 2023 is een hoger percentage geraamd, omdat in dat jaar een garantieproduct vervalt dat afgesloten is in 2010. Door de forse ontwikkeling van het fondsdeel (aandelen) van dit product in het jaar 2021 wordt de gemiddelde rente in 2023 éénmalig hoger. Voor de jaren 2024 en verder zijn de ramingen aangepast als gevolg van een recent geplaatst deposito bij een medeoverheid. Als gevolg van de recent gestegen rente is in maart 2022 voor het eerst in zes jaar een lening verstrekt van € 20 miljoen tegen een rentepercentage van 0,42% voor een periode van vier jaar. Deze uitzetting beïnvloedt de rekenrente in grote mate omdat de portefeuille voor lang uitgezette middelen bijna uitgeput was.

In tabel 4 zijn de financiële gevolgen van de verwachte ontwikkeling van de rente en dividenden opgenomen.

Tabel 4. Specificatie rente en dividenden

Mutaties rente en dividenden						bedragen x € 1.000
	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026
1. Rente	1.340,8	5.773,1	707,9	702,2	162,6	8.686,6
2. Bespaarde rente nazorg	0,0	1.215,0	51,0	52,0	0,0	1.318,0
3. Dividenden	1.314,5	2.300,4	0,0	0,0	0,0	3.615,0
Totaal	2.655,4	9.288,5	758,9	754,2	162,6	13.619,6

De opbrengsten uit rente worden zo realistisch mogelijk geraamd op basis van de meest recente inzichten met betrekking tot de geld- en kapitaalmarkt en onze liquiditeitsprognoses. Voor wat betreft de ontwikkeling van dividenden baseren wij ons op de meest recente informatie vanuit de bedrijven die dividend uitkeren. Op basis van deze meest recente inzichten zijn de ramingen bijgesteld. De meest in het oog springende ontwikkelingen, opgenomen in het saldo van de post rente in tabel 4, zijn:

- Een hoger verwacht rendement van ruim € 6,0 miljoen met betrekking tot een in het verleden afgesloten garantieproduct welke vervalt in 2023. Het surplus heeft 2 oorzaken. Enerzijds is de hoogte van het beleggingsdeel van het product aangepast aan marktsituatie ultimo 2021 (rendement van ruim 32% in 2021) en aan de andere kant is abusievelijk in het verleden alleen het surplus van het garantieproduct vertaald richting nazorgfonds (de helft van het garantieproduct is voor het Nazorgfonds en het andere deel voor de Provinciale middelen) en niet ook naar de provinciale algemene middelen, dit is nu hersteld.
- Het rendement op uitzettingen tot één jaar is vervroegd verhoogd naar 0,25%, nu met ingang van 2024. Tot vorig jaar gingen wij er nog vanuit dat deze verhoging pas in 2026 zou zijn. Dit betekent een plus van circa € 0,7 miljoen per jaar voor de jaren 2024 en 2025.
- In 2015 en 2016 heeft de Provincie Groningen een tweetal leningen verstrekt aan de BNG Bank van beide € 50 miljoen. Vorig jaar hebben wij uw Staten bericht dat de lening die in 2021 zou worden afgelost, doorgerold is met minstens 1 jaar. De BNG Bank heeft de lening die in 2021 is doorgerold afgelost per 16 mei 2022. Daarnaast heeft de BNG Bank medegedeeld dat de lening die op 16 mei 2022 voor het eerst door de BNG Bank mocht worden afgelost minstens 1 jaar wordt verlengd. In de raming was rekening gehouden dat beide leningen zouden worden afgelost in 2022. Door de verlenging van de lening uit 2016 en het oplopen van de huidige rentestanden ontvangen wij in 2022 en 2023 respectievelijk circa € 1,3 en € 0,75 miljoen meer rente op deze lening.
- In 2022 en 2023 verwachten wij meer inkomsten uit dividend Enexis (respectievelijk € 1,3 miljoen en € 2,3 miljoen). Bij de Kadernota 2020-2024 is de minder ontvangen dividend Enexis ad € 16 miljoen voor de periode 2020-2024 gedekt uit het stamkapitaal (lees: bestemmingsreserve Compensatie dividend Essent). Vanwege de consistentie en goed rentmeesterschap stellen voor het bedrag van € 3,6 miljoen terug te storten in het stamkapitaal.

2.4 Indexering lonen en prijzen, CAO en opleiding

Indexering lonen en prijzen Begroting 2023

In de Kadernota 2019-2023 is besloten om de accressen voor kredieten en beïnvloedbare materiële apparaatskosten in de jaren 2021-2023 op nul te zetten. De te hanteren accressen voor 2023 zijn bijgesteld op basis van de door het Centraal Plan Bureau (CPB) in maart 2022 gepubliceerde inflatiecijfers (Centraal Economisch Plan 2022). Het betreft hier de accressen voor personeelslasten, goederen/diensten en subsidies. Voor de OV-concessies (bus en trein) zijn de bijgestelde accressen voor de jaren 2023 en verder gebaseerd op cijfers gepubliceerd door het Samenwerkingsverband van Decentrale OV-Autoriteiten (DOVA).

Een en ander resulteert in een aanvullend beslag op de Algemene middelen van circa € 0,6 miljoen in 2023 oplopend tot circa € 1,4 miljoen in 2026. In totaal gaat het voor de periode 2022 t/m 2026 om een bedrag van € 3,9 miljoen.

CAO

In onze begroting hebben we tot nu toe rekening gehouden met een stijging van de personeelskosten (loonkosten en sociale lasten) van 2,5% in 2022 en van 4,5% vanaf 2023. Uit de statistieken blijkt dat de cao-loonkostenstijgingen vaak de inflatie volgen. Echter de inflatie is momenteel ongekend hoog en de verwachte ontwikkeling van de inflatie is omgeven met de nodige onzekerheden.

Voorzichtigheidshalve stellen wij bij deze perspectiefnota voor om voor 2022 te rekenen met een loonkostenstijging van 5% (wat structureel doorwerkt), voor 2023 met een percentage van 4,6% op basis van CPB-raming en voor de jaren vanaf 2024 te blijven rekenen met 4,5%.

Voor de periode 2022 t/m 2026 betekent bovenstaande een extra beslag op de Algemene middelen van in totaal € 6,8 miljoen.

POB en opleidingskosten

Het POB (Persoonlijk Opleidingsbudget) is een budget dat door de werkgever voor werknemers ter beschikking wordt gesteld en gebruikt kan worden voor het volgen van een opleiding of cursus.

De verwachting is dat het POB in de nieuw af te sluiten CAO wederom opgenomen wordt. Dat zou betekenen dat een bedrag van circa € 4,0 miljoen hiervoor gereserveerd moet worden.

Met betrekking tot opleidingen is afgesproken dat 2% van de personeelskosten besteed moet worden aan opleidingen. Dit komt overeen met het POB en het centrale opleidingsbudget.

In de afgelopen 5 jaar is, mede door Corona, de besteding achtergebleven bij de verwachting. In de eerste 4 jaar is van de begroote € 3,0 miljoen ongeveer € 1,8 miljoen niet besteed. In 2022 verwachten we een stijging van de aanvragen waardoor het budget wel besteed zal worden. We verwachten dat € 2,0 miljoen aan POB-gelden vrij zullen vallen ten gunste van de Algemene middelen. Deze middelen kunnen weer ingezet worden voor nieuwe afspraken inzake POB bij de cao. Voor het centrale opleidingsbudget is de komende 5 jaar weer € 2 miljoen nodig (per jaar € 100.000 voor centrale trajecten en € 300.000 voor wettelijk verplichte en strikt noodzakelijke trajecten).

In de begroting zijn niet voldoende middelen beschikbaar voor de dekking van het POB én de dekking van de opleidingskosten. Rekening houdend met een vrijval POB van € 2 miljoen is vanaf 2023 een bedrag benodigd van € 0,59 miljoen per jaar. Voor de periode 2023 t/m 2026 gaat het om een bedrag van in totaal € 2,3 miljoen.

2.5 Rekeningresultaat 2021

Het Rekeningresultaat 2021 (na bestemming) bedraagt € 1,37 miljoen. In de voordracht bij de Jaarstukken 2021 stellen wij voor dit bedrag toe te voegen aan de begrotingsruimte 2022-2026 en beschikbaar te houden voor de voorstellen in deze perspectiefnota.

2.6 Overige ontwikkelingen

Voorjaarsmonitor

De Voorjaarsmonitor 2022 laat een licht negatief saldo zien van € 24.000. Dit saldo wordt voornamelijk veroorzaakt door positieve rekeningresultaten 2021 van IPO/BIJ12 en de Noordelijke Rekenkamer.

Daar staan hogere lasten IPO/BIJ12 zoals verwerkt in de IPO Kaderbrief 2023 tegenover. De structurele doorwerking hiervan wordt duidelijk bij de Begroting 2023 van IPO/BIJ12.

Daarnaast doen zich in de Voorjaarsmonitor 2022 diverse verschuivingen tussen de begrotingsjaren voor als gevolg van fasering van de werkzaamheden. Per saldo hebben zij geen effect op de Algemene middelen.

HEAVENN

In het kader van de Jaarrekening 2020 is voor het project HEAVENN een bedrag van € 2 miljoen vrijgevallen ten gunste van het rekeningresultaat 2020. Bij de bestemming van het rekeningresultaat 2020 is dit bedrag ten onrechte toegevoegd aan de begrotingsruimte Kadernota 2021-2025. Deze begrotingsruimte is vervolgens ingezet voor het financieren van onontkoombare voorstellen en enkele ambities. De vrijval HEAVENN 2020 had moeten worden gezien in relatie tot de lasten en baten die in onze meerjarenbegroting voor het project HEAVENN zijn opgenomen. Dat is abusievelijk niet gebeurd, waardoor de begroting niet is aangepast en we baten hebben opgenomen in de toekomstige begroting die voor het bedrag van € 2 miljoen niet zal worden gerealiseerd. Bij deze Perspectiefnota corrigeren wij deze omissie.

Recapitulatie autonome ontwikkelingen

In tabel 5 geven wij een recapitulatie van de in dit hoofdstuk toegelichte autonome ontwikkelingen die wij in de periode 2022-2026 voorzien.

Tabel 5 Overzicht autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen	2022	2023	Totaal 2022-2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026
2.1 Provinciefonds							
Meicirculaire 2022 - Accres	4.773,2	11.933,0	16.706,2	19.482,2	22.963,7	11.605,5	70.757,6
Meicirculaire - BTW Compensatiefonds	862,0	-	862,0	-	-	-	862,0
Opschalingskorting	556,6	1.116,2	1.672,9	1.672,5	2.049,0	-	5.394,4
Compensatie derving MRB n.a.v. advies ROB	4.594,7	4.594,7	9.189,4	4.594,7	pm	pm	13.784,0
DU Instandhouding Regionale cultuursector	-	-	-	-	-	-	-
DU Uitvoeringskosten Klimaatakkoord	-	-	-	-	-	-	-
2.2 Motorrijtuigenbelasting							
Motorrijtuigenbelasting	264,7	902,5	1.167,2	88,5	-784,7	-1.707,0	-1.236,0
2.3 Renten en dividenden							
Ontwikkelingen renten en dividenden	2.655,4	9.288,5	11.943,9	758,9	754,2	162,6	13.619,6
Terug storten dividend inkomsten in Stamkapitaal	-1.314,5	-2.300,4	-3.615,0				-3.615,0
2.4 Indexering lonen en prijzen, CAO en opleiding							
Indexering lonen en prijzen Begroting 2023		-594,8	-594,8	-806,4	-1.077,2	-1.450,6	-3.929,0
CAO personeelskosten (excl. POB etc)	-1.243,0	-1.300,2	-2.543,2	-1.358,7	-1.419,8	-1.483,7	-6.805,4
CAO - Opleidingskosten en POB		-587,5	-587,5	-587,5	-587,5	-587,5	-2.349,8
2.5 Rekeningresultaat 2021	1.370,5		1.370,5				1.370,5
2.6 Overige ontwikkelingen							
Voorjaarsmonitor 2022 - IPO/BIJ12/NRK	168,0	-192,0	-24,0				-24,0
Voorjaarsmonitor 2022 - Faseringen	3.134,6	-3.509,5	-374,8	280,8	78,3	15,8	0,0
HEAVENN		-2.000,0	-2.000,0				-2.000,0
Totaal Autonome ontwikkelingen	15.822,2	17.350,5	33.172,7	24.125,1	21.976,0	6.555,1	85.828,9

Bedragen x € 1.000

Hoofdstuk 3. Financieel perspectief 2022-2026

In dit hoofdstuk geven wij in paragraaf 3.1 een actualisatie van het financieel perspectief. Vervolgens benoemen we in paragraaf 3.2 enkele risico's en onzekerheden.

3.1 Actualisatie financieel perspectief 2022-2026

In november 2021 hebben uw Staten het financieel perspectief bij de Begroting 2022 vastgesteld. De ontwikkelingen sinds die tijd, inclusief alle in deze perspectiefnota opgenomen beleidsvoorstellen en autonome ontwikkelingen zijn op totaalniveau in tabel 6 opgenomen. De toelichtingen op deze ontwikkelingen volgen na de tabel.

Tabel 6. Financieel perspectief 2022-2026 inclusief voorstellen en autonome ontwikkelingen

Financieel perspectief	2022	2023	Totaal 2022-2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026
A. Financieel perspectief Begroting 2022 (incl. flexibel budget)	1.589,1	1.589,1	3.178,2	3.089,1	3.089,1	362,0	9.718,4
B. Door PS vastgestelde/vast te stellen begrotingswijzigingen 2022:	-637,8	-967,9	-1.605,7	-476,5	-447,5	-445,5	-2.975,2
C. Financieel perspectief Kadernota 2022-2026 incl. begr.wijz.	951,3	621,2	1.572,5	2.612,6	2.641,6	-83,5	6.743,1
D. Benodigd flexibel budget 2023-2026		-500,0	-500,0	-2.000,0	-2.000,0	-2.000,0	-6.500,0
E. Financieel perspectief inclusief benodigd flexibel budget (C+D)	951,3	121,2	1.072,5	612,6	641,6	-2.083,5	243,1
F. Voorstellen ten laste van de Algemene middelen (zie hoofdstuk 1)	-14.071,8	-15.480,8	-29.552,6	-3.270,2	-3.165,2	-2.923,5	-38.911,4
G. Autonome ontwikkelingen (zie hoofdstuk 2)	9.552,9	24.369,5	33.922,4	23.563,5	21.819,4	6.523,6	85.828,9
H. Geactualiseerd financieel perspectief	-3.567,5	9.009,8	5.442,3	20.905,9	19.295,8	1.516,5	47.160,6
I. Geactualiseerd financieel perspectief na herfasering	2.721,1	2.721,1	5.442,3	13.906,1	13.906,1	13.906,1	47.160,6
J. Toevoegen flexibel budget 2022-2025 aan financieel perspectief		500,0	500,0	2.000,0	2.000,0	2.000,0	6.500,0
K. Financieel eindbeeld Perspectiefnota 2023	2.721,1	3.221,1	5.942,3	15.906,1	15.906,1	15.906,1	53.660,6

Bedragen x € 1.000

A. Financieel perspectief Begroting 2022

De Begroting 2022 die uw Staten in november 2022 vastgesteld hebben, liet voor de periode 2022-2025 een begrotingsruimte zien van in totaal € 9,4 miljoen. In tabel 2 hebben wij het jaar 2026 toegevoegd, waarmee de begrotingsruimte voor de resterende collegeperiode 2022-2023 € 3,2 miljoen is en voor de begrotingsperiode 2022-2026 uitkomt op € 9,7 miljoen.

B. Vastgestelde wijzigingen

Op de Begroting 2022 zijn tot deze perspectiefnota vier begrotingswijzigingen geweest. Deze wijzigingen hadden gevolgen voor de Algemene middelen. De betreffende gevolgen zijn in tabel 7 weergegeven.

Tabel 7. Financieel perspectief 2022-2026 inclusief voorstellen en autonome ontwikkelingen

Vastgestelde wijzigingen	2022	2023	Totaal 2022-2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026
1e wijziging 2022: Sociaal krediet vroegtijdige participatie	235,0	-235,0	-	-	-	-	-
3e wijziging 2022: Prolander	-	-85,5	-85,5	-84,5	-126,5	-85,8	-382,3
4e wijziging 2022: ODG - zaaksysteem	-295,4	-295,4	-590,8	-	-	-	-590,8
4e wijziging 2022: ODG- deelnemers bijdrage	-100,0	-352,0	-452,0	-392,0	-321,0	-359,7	-1.524,7
4e wijziging 2022 ODG - Afrekening BRZO 2021 en aanpassing 2022	-477,4	-	-477,4	-	-	-	-477,4
Totaal Vastgestelde wijzigingen	-637,8	-967,9	-1.605,7	-476,5	-447,5	-445,5	-2.975,2

Bedragen x € 1.000

C. Financieel perspectief na vastgestelde wijzigingen

De begrotingsruimte is na de wijzigingen onder B circa € 1,6 miljoen in de resterende collegeperiode en circa € 6,7 miljoen in de begrotingsperiode 2022-2026.

D. Benodigd flexibel budget 2022-2025

Bij de Kadernota 2020-2024 is met uw Staten afgesproken om het flexibel budget gedurende de resterende collegeperiode te verlagen naar € 0,5 miljoen per jaar. Vanaf 2024 is het flexibel budget weer opgenomen voor € 2 miljoen per jaar. Voor het flexibel budget is in de resterende collegeperiode 2022-2023 € 0,5 miljoen beschikbaar en in de begrotingsperiode 2023-2026 in totaal € 6,5 miljoen.

E. Financieel perspectief na reservering voor flexibel budget

Per saldo is dan nog een begrotingsruimte beschikbaar van circa € 1,1 miljoen in de resterende collegeperiode en van circa € 0,2 miljoen in de begrotingsperiode 2022-2026.

F. Voorstellen ten laste van de Algemene middelen (zie hoofdstuk 1)

De begrotingsruimte 2022-2026 wordt door de in hoofdstuk 1 toegelichte voorstellen ten laste de Algemene middelen ten opzichte van E verlaagd met € 29,6 miljoen in de resterende collegeperiode 2022-2023 en met € 38,9 miljoen in de begrotingsperiode 2022-2026.

G. Voorziene autonome ontwikkelingen

De begrotingsruimte 2022-2026 is door de voorziene autonome ontwikkelingen ten opzichte van E toegenomen met € 33,9 miljoen in de resterende collegeperiode 2022-2023 en met € 85,8 miljoen in de begrotingsperiode 2022-2026.

H. Geactualiseerd financieel perspectief

Als we alle voorgaande financiële effecten bij elkaar optellen bedraagt het financieel perspectief voor de resterende collegeperiode 2022-2023 € 5,4 miljoen en € 47,2 miljoen voor de begrotingsperiode 2022-2026 (excl. flexibel budget).

I. Herfasering geactualiseerd financieel perspectief

De begrotingsruimte hebben wij - als gemiddelden per jaar - geherfaseerd. Dit doen wij via de Algemene reserve.

J. Toevoegen flexibel budget 2022-2025 aan financieel perspectief

Als laatste stap voegen wij het flexibel budget weer toe aan het financieel perspectief. Dit is voor 2023 € 0,5 miljoen en voor de begrotingsperiode 2022-2026 in totaal € 6,5 miljoen.

K. Financieel eindbeeld Perspectiefnota 2023

Het financieel eindbeeld van de Perspectiefnota 2023 bedraagt voor de resterende collegeperiode 2022-2023 € 5,9 miljoen en € 53,7 miljoen voor de begrotingsperiode 2022-2026 (incl. flexibel budget). Wij stellen voor om deze begrotingsruimte niet in te zetten en beschikbaar te houden voor de Begroting 2023 of het volgende college.

3.2 Risico's/onzekeheden

Het financieel perspectief 2022-2026 is met de nodige risico's en onzekerheden omgeven. De belangrijkste risico's en onzekerheden lichten wij hieronder toe.

1. Gevolgen coronacrisis

De gevolgen coronacrisis zijn weergegeven in de Jaarstukken 2021. Gelet op het feit dat deze perspectiefnota vrijwel gelijktijdig tot stand is gekomen met de Jaarstukken, zijn de risico's/-onzekerheden van de coronacrisis in deze perspectiefnota niet geactualiseerd. In de kern kan gesteld worden dat de gevolgen van de corona pandemie en de nasleep daarvan nog niet goed zijn te overzien. Wij hebben in deze perspectiefnota een voorstel opgenomen om voor het jaar 2023 en verder voor de exploitatie van trein en bus een risicoreservering op te nemen van € 5,0 miljoen. Bij de Kadernota 2021-2025 is een risicoreservering van € 1,6 miljoen opgenomen. De totale risicoreservering komt hiermee uit op € 6,6 miljoen. Daarmee kunnen we, afhankelijk van de te maken keuzes in bijvoorbeeld de dienstregeling, de exploitatiebijdrage voor bus en/of trein in die jaren sluitend maken.

2. Afwijkende ontwikkelingen van rente, dividenden en inflatie

Voor de verwachte loon- en prijsontwikkelingen hebben wij ons gebaseerd op de verwachtingen, die het Centraal Planbureau (CPB) in maart 2022 heeft gepresenteerd. De kans bestaat dat in de loop van de komende jaren zal blijken dat er sprake is van een afwijkende ontwikkeling van lonen, prijzen, rente en dividenden. Afhankelijk van de richting van de afwijkingen kan dit leiden tot verslechtering dan wel verbetering van het financieel perspectief.

Deze perspectiefnota bevat het voorstel om voor de prijsstijging als gevolg van ontwikkelingen wereldeconomie en alles wat daarmee annex een buffer te introduceren van € 10 miljoen.

3. Stikstofcrisis

De eventuele gevolgen van de Stikstofcrisis staan weergegeven in de Jaarstukken 2021. In deze perspectiefnota staat bij de transitie Natuur & Stikstof op welke wijze de provincies hun rol willen spelen en verantwoordelijkheid willen nemen. Wij hebben - samen met onze provinciale netwerkpartners - sinds drie jaar een beleid ingezet waarbij stimulering van de landbouwtransitie, een urgente stikstofaanpak en het bevorderen van de biodiversiteit centraal staat in het landelijk gebied. Onze partners hebben ons in een manifest opgeroepen om nog meer de regie te pakken en voortvarend aan de slag te gaan. Nu het Rijk een stevig budget heeft vrijgemaakt voor de transitie in het landelijk gebied, kunnen wij onze ambities ook waarmaken.

4. Klimaatakkoord/elektrische voertuigen/Provinciaal belastinggebied

In het klimaatakkoord zijn beleidsvoornemens vastgelegd om het Elektrisch Vervoer (EV) te stimuleren. Daar waar dit gebeurt door het vrijstellen van mrb voor EV heeft dit direct invloed op de heffing van opcenten door de provincie. Net als in het verleden bij de Autobrief II zijn elektrische personenauto's tot en met 2024 vrijgesteld van de mrb en daarmee in principe ook van opcenten.

Provincies hebben aangedrongen op compensatie van de gederfde inkomsten. Om een beeld te krijgen van de hoogte van de derving is de Raad voor het openbaar bestuur (ROB) gevraagd een uitspraak te doen of er sprake is van derving en vervolgens op welke wijze deze derving gecompenseerd dient te worden.

De Raad voor het openbaar bestuur heeft desgevraagd hierover in 2020 gerapporteerd en vastgesteld dat een eenzijdige maatregel van het Rijk leidt tot een inperking van de belastinggrondslag van de provincies. Dit betekent een aantasting van de open huishouding van de provincies. Door de inperking van de belastinggrondslag lopen zij potentiële inkomsten mis.

Na overleg heeft het kabinet besloten om de gezamenlijke provincies voor de gederfde opcenten mrb te compenseren voor het door het ROB berekende bedrag. Voor de provincie Groningen betekent dit een compensatie van in totaal € 13,8 miljoen. In deze perspectiefnota hebben we dit bedrag verwerkt.

Deze compensatie is echter voor de periode tot 2025. Daarmee blijft er een onzekerheid in de belastingopbrengsten na 2024. Op dit moment is het ministerie aan het onderzoeken op welke wijze na 2024 wordt omgegaan met de mobiliteitsbelastingen. Daarbij wordt onder andere gedacht aan betalen naar gebruik in plaats van de huidige motorrijtuigenbelasting. Een dergelijke wijziging zou direct gevolgen hebben voor de provinciale opcenten belasting.

Om die reden is door het IPO een aantal onderzoeken verricht naar mogelijke belastinggebieden voor provincies. Dit om gedegen voorbereid het gesprek met het Rijk aan te gaan over het belastinggebied voor de provincies met als doel de open huishouding te kunnen behouden.

Vooralsnog is niet duidelijk welke kant het zal opgaan. We verwachten voor de zomervakantie van 2022 een contourennota van het kabinet en zullen op basis daarvan in IPO verband een nader standpunt bepalen.

5. Herverdeeleffecten gewijzigd/nieuw verdeelmodel Provinciefonds vanaf 2021 e.v.

In het Bestuurlijke Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 23 mei 2018 is afgesproken dat de actualisatie van het verdeelmodel van het Provinciefonds in een gelijk partnerschap wordt opgepakt door de provincies en de fondsbeheerders (BZK en FIN).

Stand van zaken

Eind 2020 is gestart met het onderzoek naar de herijking van het provinciefonds. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Cebeon en wordt begeleid door IPO (vanuit IPO zelf en vanuit een viertal provincies), de ROB en de ministeries van Binnenlandse Zaken en Financiën. Een nieuw of gewijzigd verdeelmodel zal op termijn aanleiding kunnen geven tot een andere verdeling van de middelen over de provincies en daarmee tot herverdeeleffecten. Het onderzoek bevindt zich in een afrondende fase, maar wordt ook deels achterhaald door de ontwikkelingen van de algehele financiering van provincies vanaf 2026. Daarom hebben provincies met elkaar afgesproken om vooralsnog de bestaande verdeling tussen provincies te handhaven. Zodra er meer zicht is op de effecten van de totale financiering van provincies zullen de uitkomsten van dit onderzoek gebruikt worden om tot een nieuw verdeelmodel te komen. Als provincies richten we ons eerst op de totale hoogte van de bijdrage van het rijk. Tevens zullen op zoek moeten naar een vervanger voor de opcenten op de MRB. Vervolgens zullen we de uitkomsten van dit onderzoek gebruiken om te komen tot een goede verdeling tussen de provincies.

6. IBOI

Er zijn geluiden dat de Index Bruto Overheidsinvesteringen (IBOI) 2022 op 5% kan uit komen. De provincie is op basis van afspraken die voortvloeien uit het convenant RSP verplicht haar aandeel in de nog niet uitgegeven RSP-middelen met dit percentage te indexeren.

Een IBOI van 5% heeft grote financiële gevolgen. In de jaarrekening 2021 is een stelpost opgenomen voor de toekomstige indexeringslasten voor de RSP-middelen. Bij de berekening 2021 is als uitgangspunt een IBOI van 2% voor 2022 gebruikt en 1,5% voor de jaren daarna. Het mogelijke percentage van 5% is dus fors hoger, wat leidt tot extra indexeringslasten.

Bij de Begroting 2023 en Najaarsmonitor 2022 komen wij hier op terug. Dan zullen wij de effecten van door het ministerie berekende en schriftelijk bevestigde IBOI-percentages doorrekenen.

Bijlagen

1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2022-2026
2. Overzicht door uw Staten vastgestelde begrotingswijzigingen bij separate Statenvoordrachten en door GS in mandaat genomen besluiten

Bijlage 1. Uitgangspunten meerjarenramingen 2022-2026

In onderstaande tabel staan de uitgangspunten voor de budgetten in de meerjarenramingen 2022-2026.

Accressen/omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
LASTEN					
1. Apparaatskosten:	2,41%	4,40%	4,28%	4,28%	4,28%
Waarvan:	in %				
Personele kosten, incl. sociale lasten en incidentele looncomponent	92,3%	2,50%	4,60%	4,50%	4,50%
Goederen en diensten ^{1) en 2)}	6,5%	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%
Kapitaallasten	1,2%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2. Exploitatie-/budgetsubsidies (incl. cultuurnota):	1,80%	3,50%	2,30%	2,30%	2,30%
3. Vaste bijdragen	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
4. Goederen en diensten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
- decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer (i.v.m. OV)	1,67%	2,35%	2,41%	2,48%	2,68%
- ten laste van heffingen/ overig ²⁾	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- uitzonderingen	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig ²⁾	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
5. Belastingen:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig ²⁾	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%
6. Inkomensoverdrachten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig ²⁾	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%
7. Vermogensoverdrachten:					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig ²⁾	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%
8. Te betalen rente:					
- kortlopende leningen	0,00%	0,00%	0,25%	0,25%	0,25%
- langlopende leningen	2,54%	8,87%	2,39%	1,01%	2,05%
- eigen vermogen	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
- rente-omslagpercentage via berekening	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BATEN					
11. Vergoeding personeelskosten, excl. incidenteel	1,50%	3,60%	2,50%	2,50%	2,50%
12. Vergoeding apparaatskosten	2,41%	4,40%	4,28%	4,28%	4,28%
13. Vergoeding goederen en diensten					
- Meerjarenprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur	1,50%	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
- overig ²⁾	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%
- vaste vergoeding	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
13. Legestarieven	1,30%	1,30%	0,00%	0,00%	0,00%
14. Groei voertuigenpark	0,25%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
15. Tarieven opcenten mrb per 1 januari	1,30%	1,30%	0,00%	0,00%	0,00%
16. Accres Provinciefonds ³⁾	8,40%	6,70%	6,70%	5,90%	2,00%

1) In principe geldt hier voor vanaf 2021 de nullijn. Echter in sommige gevallen zijn de uitgaven niet beïnvloedbaar en krijgen wij met kostenstijgingen te maken. Dit betreft ook de materiële apparaatskosten beheer en onderhoud wegen en kanalen.

Het weergegeven percentage is een gewogen gemiddelde van deze drie componenten.

2) In het kader van het Coalitieakkoord 2019-2023 worden de accressen van kredieten en materiële apparaatskosten vanaf 2021 op 0% per jaar gesteld.

3) Het accres Provinciefonds wordt vanaf 2018 gebaseerd op de verwachte ontwikkeling van de totale rijksuitgaven onder het uitgavenplafond.

Bijlage 2. Overzicht door PS vastgestelde begrotingswijzigingen bij separate Statenvoordrachten en door GS in mandaat genomen besluiten

A. Door PS bij separate voordrachten vastgestelde begrotingswijzigingen 2022

					bedragen x€ 1.000				
Programma	Productgroep	Toelichting/omschrijving	PS-datum	Lasten/Baten	2022	2023	2024	2025	2026
2. Milieu en energie									
	4400	Begroting Omgevingsdienst Groningen 2023	25-5-2022	Lasten	872,8	647,4	392,0	321,0	359,7
	4602	Energiebesp.lening/Ontwikkelfonds duurz. energie	15-12-2021	Lasten	265,0	235,0			
	0802	Verlaging risicobuffer energiebesparingsleningen	15-12-2021	Baten	500,0				
Totaal lasten					1.137,8	882,4	392,0	321,0	359,7
Totaal baten					500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal saldo					637,8	882,4	392,0	321,0	359,7
3. Platteland en natuur									
	5100	Begroting Prolander 2023	25-5-2022	Lasten		85,5	84,5	126,5	85,8
Totaal lasten					0,0	85,5	84,5	126,5	85,8
Totaal baten					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal saldo					0,0	85,5	84,5	126,5	85,8
Endtotaal lasten					1.137,8	967,9	476,5	447,5	445,5
Endtotaal baten					500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Endtotaal saldo					637,8	967,9	476,5	447,5	445,5

N.B. De gelijktijdig met deze Perspectiefnota 2023 ingebrachte voordracht incl. begrotingswijziging, betreffende de Kaderstellende nota Reserves en voorzieningen is in deze tabel niet opgenomen.

Door GS in mandaat genomen besluiten tot wijziging van de Begroting 2022

					bedragen x € 1.000					
Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	2022	2023	2024	2025	2026	
1. Ruimte en water										
8100	Gebiedsontwikkeling (Matsloot en N366), bijdrage derden	K39119	A	Lasten	162,0					
8100	Specifieke uitkering Regeling NOVI gebieden	K39119	A	Lasten	50,0	156,6				
8100	Gebiedsontwikkeling (Matsloot en N366), bijdrage derden	K39119	A	Baten	162,0					
8100	Specifieke uitkering Regeling NOVI gebieden	K39119	A	Baten	50,0	156,6				
8200	Overboeking 2021-2022: DU Versnelling flexwonen	K37046	B	Lasten	73,9					
3900	Overboeking 2021-2022: DU Hydrologische maatregelen	K37046	B	Lasten	103,1					
3900	Klimaatadaptatie, bijdrage derden	K39119	A	Lasten	100,0					
3900	DPRA regio, bijdrage derden	K39119	A	Lasten	100,0	29,0				
3900	Specifieke uitkering Veenweidestrategie	K39119	A	Lasten	57,5	86,2	86,2	28,7		
3900	Klimaatadaptatie, bijdrage derden	K39119	A	Baten	100,0					
3900	DPRA regio, bijdrage derden	K39119	A	Baten	100,0	29,0				
3900	Specifieke uitkering Veenweidestrategie	K39119	A	Baten	57,5	86,2	86,2	28,7		
0801	Overboeking 2021-2022: Reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	177,0					
					Totaal lasten	646,5	271,8	86,2	28,7	0,0
					Totaal baten	646,5	271,8	86,2	28,7	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Milieu en energie										
4100	Specifieke uitkering Bodem 2021	K347	A	Lasten	150,0	1.104,8	81,9			
4100	Specifieke uitkering Bodem 2021	K347	A	Baten	150,0	1.104,8	81,9			
4102	Specifieke uitkering Agroprogramma 2021-2025	K17457	A	Lasten	4.396,0	4.396,0	4.396,0	4.396,0		
4102	Spec. uitk. Aardb.gerelateerde inzet en Maatsch. organisaties	K13561	A	Lasten	2.480,0	1.289,1	1.247,5	500,8		
4102	Specifieke uitkering MKB aardbevingsgebied 2021-2025	K39119	A	Lasten	2.750,0	2.750,0	2.750,0	2.737,5		
4102	Specifieke uitkering Aardbevingsgerelateerde inzet (AKP)	K39119	A	Lasten	337,3	372,5	372,5			
4102	Specifieke uitkering Aardbevingsgerelateerde inzet (krediet)	K39119	A	Lasten	-337,3	-372,5	-372,5			
4102	Specifieke uitkering Agroprogramma 2021-2025	K17457	A	Baten	4.396,0	4.396,0	4.396,0	4.396,0		
4102	Spec. uitk. Aardb.gerelateerde inzet en Maatsch. organisaties	K13561	A	Baten	2.623,1	1.402,5	1.361,6	615,6		
4102	Specifieke uitkering MKB aardbevingsgebied 2021-2025	K39119	A	Baten	2.750,0	2.750,0	2.750,0	2.737,5		
4400	Overboeking 2021-2022: DU Opruiming drugsafval	K37046	B	Lasten	41,5					
4400	Specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	K16642	A	Lasten	49,3					
4400	Specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	K16642	A	Baten	49,3					
4900	IPO m.b.t. Financiële zekerheidsstelling, bijdrage provincies	K39119	A	Lasten	57,2					
4900	IPO m.b.t. Financiële zekerheidsstelling, bijdrage provincies	K39119	A	Baten	57,2					
4602	PF dec.circ.'21: DU populatieverst. natuurincl. energietransitie	K7875	A	Lasten	200,0					
4602	1000 Laadpalen Groningen-Drenthe, bijdrage derden	K39119	A	Lasten	140,8					
4602	1000 Laadpalen Groningen-Drenthe, bijdrage derden	K39119	A	Baten	140,8					
0802	PF decembercirc. 2021: Reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	200,0					
0802	Overboeking 2021-2022: Reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	41,5					
					Totaal lasten	10.264,7	9.539,9	8.475,4	7.634,3	0,0
					Totaal baten	10.407,8	9.653,3	8.589,5	7.749,1	0,0
					Totaal saldo	-143,1	-113,4	-114,1	-114,8	0,0
3. Platteland en natuur										
5100	Specifieke uitkering Uitvoeringsprogramma natuur	K39119	A	Lasten	2.392,4	4.000,0	2.500,0	2.500,0		
5100	Specifieke uitkering Uitvoeringsprogramma natuur	K39119	A	Baten	2.392,4	4.000,0	2.500,0	2.500,0		
5200	Meerkosten SNL Natuurbeheer	K29580	A	Lasten	801,3	821,4	841,9	862,9	884,5	
5200	Meerkosten SNL Natuurbeheer: toegezegde Rijksbijdrage	K29580	A	Baten	801,3	821,4	841,9	862,9	884,5	
5202	Verkenningsfase Grote Polder / Eemssijlen	K19543	A	Lasten	848,0					
5202	Overboeking 2021-2022: div. Decentr.uitkeringen Waddengeb.	K37046	B	Lasten	899,5					
5202	Specifieke uitkering IBP Vloed: Eems-Dollardgebied	K39119	A	Lasten	829,1					
5202	Verkenningsfase Grote Polder / Eemssijlen	K19543	A	Baten	848,0					
5202	Specifieke uitkering IBP Vloed: Eems-Dollardgebied	K39119	A	Baten	829,1					
5300	Specifieke uitkering Aankoop veehouderijen	K39119	A	Lasten	555,0					
5300	Specifieke uitkering Aankoop veehouderijen	K39119	A	Baten	555,0					
6100	Overboeking 2021-2022: DU Regiodeal natuurincl. landbouw	K37046	B	Lasten	1.943,4					
6100	Spec. uitk. NPG: Natuurinclusieve akkerbouw	K39119	A	Lasten	850,0	500,0	500,0			
6100	DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	K39119	B	Lasten	-2.600,0		2.600,0			
6100	Spec. uitk. NPG: Natuurinclusieve akkerbouw	K39119	A	Baten	850,0	500,0	500,0			
0803	Overboeking 2021-2022: Reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	2.842,9					
0803	DU Regiodeal Natuurincl. Landbouw t.l.v. res. Overb. kredieten	K39119	B	Baten	-2.600,0		2.600,0			
					Totaal lasten	6.518,7	5.321,4	6.441,9	3.362,9	884,5
					Totaal baten	6.518,7	5.321,4	6.441,9	3.362,9	884,5
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Bereikbaarheid										
2900	Specifieke uitkering NPG 2022: ZESS Hub Groningen	K36488	A	Lasten	1.000,0					
2900	Specifieke uitkering NPG 2022: ZESS Hub Groningen	K36488	A	Baten	1.000,0					
2300	Stationsgebied Groningen (RSP-project)	K3801	C	Lasten	3.360,7	958,9	2.576,1			
2300	Stationsgebied Groningen, Rijks- en gemeentelijke bijdragen	K3801	C	Baten	1.887,9	538,7	1.447,1			
0804	Reserve RSP: Stationsgebied Groningen	K3801	C	Baten	1.472,8	420,2	1.129,0			
					Totaal lasten	4.360,7	958,9	2.576,1	0,0	0,0
					Totaal baten	4.360,7	958,9	2.576,1	0,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	2022	2023	2024	2025	2026	
5. Economie										
6300	Overboeking 2021-2022: DU NPG Reg. Invest.steun Groningen	K37046	B	Lasten	1.425,8					
6301	Bijdrage NEDAB (mede-aandeelhouders GAE)	K39119	A	Lasten	1.804,7					
6301	Bijdrage NEDAB (mede-aandeelhouders GAE)	K39119	A	Baten	1.804,7					
6302	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	817,7	487,1	434,9			
6302	Specifieke uitkering NPG 2021: Innov. fabriek Avantium	K22463	A	Lasten	375,0	1.875,0				
6302	Specifieke uitkering NPG 2021: Invest. Toekomstbest. Industrie	SP22462	A	Lasten	436,4	400,0	400,0			
6302	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	817,7	487,1	434,9			
6302	Specifieke uitkering NPG 2021: Innov. fabriek Avantium	K22463	A	Baten	375,0	1.875,0				
6302	Specifieke uitkering NPG 2021: Invest. Toekomstbest. Industrie	SP22462	A	Baten	436,4	400,0	400,0			
6901	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	3.778,3	754,6	298,9	204,1		
6901	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K26549	A	Lasten	620,0	-210,0				
6901	Specifieke uitkering NPG 2021: Digitale Academie Noord NL	SD26659	A	Lasten	-27,2	66,9				
6901	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	3.778,3	754,6	298,9	204,1		
6901	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K26549	A	Baten	620,0	-210,0				
6901	Specifieke uitkering NPG 2021: Digitale Academie Noord NL	SD26659	A	Baten	-27,2	66,9				
6400	Specifieke uitkering NPG: Regiomarketing Oost-Groningen	K13560	A	Lasten	600,0					
6400	Specifieke uitkering NPG: Regiomarketing Oost-Groningen	SD37999	A	Lasten	-533,4	66,6	66,6	66,7	66,7	
6400	Specifieke uitk. NPG: Impuls vrijetijdseconomie/gebiedsontw.	K36488	A	Lasten	325,0					
6400	Specifieke uitkering NPG: Regiomarketing Oost-Groningen	K13560	A	Baten	600,0					
6400	Specifieke uitkering NPG: Regiomarketing Oost-Groningen	SD37999	A	Baten	-533,4	66,6	66,6	66,7	66,7	
6400	Specifieke uitk. NPG: Impuls vrijetijdseconomie/gebiedsontw.	K36488	A	Baten	325,0					
6902	Internationale samenwerking, bijdrage derden	K39119	A	Lasten	113,0					
6902	Internationale samenwerking, bijdrage derden	K39119	A	Baten	113,0					
0805	Overboeking 2021-2022: Reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	1.425,8					
					Totaal lasten	9.735,2	3.440,2	1.200,5	270,8	66,7
					Totaal baten	9.735,2	3.440,2	1.200,5	270,8	66,7
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Cultuur en maatschappij										
7100	Specifieke uitkering NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Lasten	3.615,0	750,0	600,0	500,0	150,0	
7100	Spec. uitk. Coronasteun cultuur 2e halfj. 2020/1e halfj. 2021	K26668	A	Lasten	643,7					
7100	Overboeking 2021-2022: DU Proeftuinen cultuurprofielen	K37046	B	Lasten	21,4					
7100	We The North, bijdrage derden	K39119	A	Lasten	500,0	500,0	500,0			
7100	Specifieke uitkering NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Baten	3.615,0	750,0	600,0	500,0	150,0	
7100	Spec. uitk. Coronasteun cultuur 2e halfj. 2020/1e halfj. 2021	K26668	A	Baten	643,7					
7100	We The North, bijdrage derden	K39119	A	Baten	500,0	500,0	500,0			
7101	Overboeking 2021-2022: DU Erfgoed en ruimte	K37046	B	Lasten	99,9					
7102	Specifieke uitkering Erfgoedprogramma 2021-2023	K19843	A	Lasten	8.200,0	4.000,0				
7102	Specifieke uitkering NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Lasten	590,0					
7102	Specifieke uitkering Erfgoedprogramma 2021-2023	K36509	A	Lasten	1.000,0	-1.000,0				
7102	Overboeking 2021-2022: div. Decentr.uitkeringen Erfgoed	K37046	B	Lasten	1.276,0					
7102	Kwaliteitsgids ERL, bijdrage Ministerie van OCW	K39119	A	Lasten	50,0					
7102	Spec.uitk. NPG: subs.regeling SOK; archeologie/cultuurhistorie	K39119	A	Lasten	1.013,7					
7102	Specifieke uitkering Erfgoedprogramma 2021-2023	K19843	A	Baten	8.200,0	4.000,0				
7102	Specifieke uitkering NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Baten	590,0					
7102	Specifieke uitkering Erfgoedprogramma 2021-2023	K36509	A	Baten	1.000,0	-1.000,0				
7102	Kwaliteitsgids ERL, bijdrage Ministerie van OCW	K39119	A	Baten	50,0					
7102	Spec.uitk. NPG: subs.regeling SOK; archeologie/cultuurhistorie	K39119	A	Baten	1.013,7					
8101	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Lasten	72,2					
8101	Specifieke uitkering Nationaal Programma Groningen 2021	K13560	A	Baten	72,2					
8102	Spec. uitk. Nationaal Progr. Groningen 2020: Impulsloket	K31354	A	Lasten	80,0					
8102	Spec. uitk. Nationaal Progr. Groningen 2020: Loket leefbaarh.	K32391	A	Lasten	540,0					
8102	Specifieke uitkering NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Lasten	6.826,3	3.781,1	1.785,3	1.403,0	353,0	
8102	Openstellingsbesluit LEADER projecten: gemeentelijke bijdr.	K38170	A	Lasten	562,5					
8102	Spec. uitk. Nationaal Progr. Groningen 2020: Impulsloket	K31354	A	Baten	80,0					
8102	Spec. uitk. Nationaal Progr. Groningen 2020: Loket leefbaarh.	K32391	A	Baten	540,0					
8102	Specifieke uitkering NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Baten	6.826,3	3.781,1	1.785,3	1.403,0	353,0	
8102	Openstellingsbesluit LEADER projecten: gemeentelijke bijdr.	K38170	A	Baten	562,5					
8103	Overboeking 2021-2022: Decentr.uitk. NPG (diversen)	K37046	B	Lasten	292,3					
8103	Specifieke uitk. NPG: Verbeteren mentale gezondheid in Gron.	K36488	A	Lasten	906,6					
8103	Specifieke uitk. NPG: Verbeteren mentale gezondheid in Gron.	K36488	A	Baten	906,6					
0806	Overboeking 2021-2022: Reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	1.689,6					
					Totaal lasten	26.289,6	8.031,1	2.885,3	1.903,0	503,0
					Totaal baten	26.289,6	8.031,1	2.885,3	1.903,0	503,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Openbaar bestuur										
1400	Overboeking 2021-2022: DU Weerbaar bestuur	K37046	B	Lasten	8,6					
1400	Secretariaat North Sea Commission, bijdrage derden	K39119	A	Lasten	125,0	125,0	125,0	125,0		
1400	Secretariaat North Sea Commission, bijdrage derden	K39119	A	Baten	125,0	125,0	125,0	125,0		
1600	Overboeking 2021-2022: DU Impuls omgevingsveiligheid	K37046	B	Lasten	12,3					
0807	Overboeking 2021-2022: Reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	20,9					
					Totaal lasten	145,9	125,0	125,0	125,0	0,0
					Totaal baten	145,9	125,0	125,0	125,0	0,0
					Totaal saldo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	2022	2023	2024	2025	2026
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering									
0501	Specifieke uitk. Aardb.gerelateerde inzet: verrekening stelpost	K13561	A	Lasten	22,0	78,4	79,1	79,8	
0600	Specifieke uitk. Aardb.gerelateerde inzet: werkplekfinanciering	K13561	A	Lasten	32,9	35,0	35,0	35,0	
0600	NPG: verrekening overhead ondersteunende afdelingen	K21607	A	Lasten	465,2	329,4	252,5		
0600	ICT-dienstverlening voor Omg.dienst Gron. (personeelskosten)	K39119	A	Lasten	39,1	46,8			
0600	Informatiestrategie/digitalisering en IP-projecten (res.autom.)	K39119	E	Lasten	111,0				
0600	NPG: verrekening overhead ondersteunende afdelingen	K21607	A	Baten	465,2	329,4	252,5		
0600	ICT-dienstverlening voor Omg.dienst Gron. (personeelskosten)	K39119	A	Baten	39,1	46,8			
1906	ICT-dienstverlening voor Omg.dienst Gron. (materiële kosten)	K39119	A	Lasten	270,0	275,6			
1906	ICT-dienstverlening voor Omg.dienst Gron. (materiële kosten)	K39119	A	Baten	270,0	275,6			
1906	Bijdrage Groningen Bereikbaar in kosten automatisering	K39119	A/E	Baten	60,0				
0808	Reserve Automatisering: bijdrage van Groningen Bereikbaar	K39119	A/E	Lasten	60,0				
0808	Reserve Automatisering: informatiestrategie/digitalisering	K39119	E	Lasten	200,0				
0808	Specifieke uitk. Aardb.gerelateerde inzet: verr. reserve AKP	K13561	A	Baten	-88,2				
0808	Reserve Automatisering: IP-projecten	K39119	E	Baten	311,0				
Totaal lasten					1.200,2	765,2	366,6	114,8	0,0
Totaal baten					1.057,1	651,8	252,5	0,0	0,0
Totaal saldo					143,1	113,4	114,1	114,8	0,0
Eindtotaal lasten					59.161,5	28.453,5	22.156,9	13.439,6	1.454,2
Eindtotaal baten					59.161,5	28.453,5	22.156,9	13.439,6	1.454,2
Eindtotaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Type wijziging:

- A bijdragen van derden met een specifiek doel
- B overboekingen naar volgende begrotingsjaren (decentralisatie-uitkeringen)
- C reeds genomen Statenbesluiten
- D incidentele begrotingswijzigingen tot € 50.000
- E reserve Automatisering en reserve Apparaatskosten Personeel